

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele.

Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Arne Sejr

og
derfor
lever
vi

Branner

**OG
DERFOR
LEVER
VI**

Arne Sejr

OG
DERFOR
LEVER
VI

Med Forord af
Professor, Dr. med. Ole Chievitz

Tegninger af
V. Guttorm Pedersen

1946

POVL BRANNER · KØBENHAVN

Udsendtes første Gang i December 1945 af
DUPLEX-TRYKKERIET
i en Særudgave med 12 Tegninger,
trykt i 550 nummererede Eksemplarer.

Denne Udgave er udsendt i Juni 1946
og trykt i 3.000 Eksemplarer.

**Tilegnet mine faldne Kammerater
i „Studenternes Efterretningstjeneste“
i Beundring og Taknemlighed
for deres Indsats.**

Mirdeländene i Pyzangen
December 1945 Gulltorn

Stud. mag. Arne Sejr deltog i Undervisningen paa Slagelse Gymnasium, da Tyskerne 9. April 1940 besatte Danmark. I Efteraaret 1941 kom han til København for at studere. Startede og ledede »Studenternes Efterretningstjeneste«. Alle-rede i December 1942 efterlystes han af Tyskerne. 28. September 1943 arresteredes han i Mikkellbryggersgade og førtes i saaret Tilstand til Felt-lazarettet paa Nylandsvej, hvorfra det lykkedes ham at flygte Dagen efter under dramatiske Omstændigheder. Senere blev han under Ildkamp paa Nørrebro Runddel saaret paany, men slap bort. I December 1943 rejste han, opfordret af sine Kammerater, til Sverige. Var her med i Dan-nelsen af Kontaktudvalget (Mellemlid mellem London og Frihedsraadet i Danmark). Oprettede S. E.s Modtage-Organisation paa den svenske Side. Aflagde adskillige Besøg i Danmark ind-til Kapitulationen, hvorefter han vendte tilbage.

FORORD

Man har bedt mig skrive et Forord til denne Bog; jeg gør det i Grunden nødigt, fordi det er saa inderligt overflødigt, — den taler for sig selv. Næsten enhver Dansk vil blive betagen over den unge Gymnasiasts Beskrivelse af sine Følelser den 9. April, og de bliver det, fordi de selv nærrede dem paa samme Maade; de fleste af os fik vist nok ogsaa »saadan en daarlig Smag i Munden« ved at læse Regeringens Opraab.

Men herfra skilles Vejene; allerstørste Delen af det danske Folk stillede sig bag Regeringen i dens Samarbejdspolitik, hvorimod Arne Sejr ikke tvivlede et Øjeblik paa, at han hørte hjemme i det kæmpende Danmarks Rækker. Han omtaler Kongens Ord om »værdig Optræden« — og uden at drage Kongen ind i Diskussionen, tør man maaske tro, han ikke vil misbillige Forfatterens Tolkning, fra den gang Fjendens Støvletramp lød i vore Gader.

Det var vel overvejende unge, der straks gik ind i den aktive Modstand, men vi var jo ogsaa nogle ældre, som var med fra første Dag; og det Spørgsmaal kan derfor rejses, om der var Forskel paa de forskellige Aldersklassers Motiver eller Arbejde, — jeg tror det ikke; vi følte os alle »fuppet« af Regering og Rigsdag, navnlig med Hensyn til Erklæringen af 19. Januar, og vi tror, der er visse »Imponderabilier«, som ikke ustraffet kan krænkes, og hertil hører at forsvare sit Land — trods alt, og dobbelt forkasteligt forekommer det os, naar det drejer sig om at gaa paa Akkord med en Ideologi, som alle allerede dengang vidste ikke kunde føre til menneskeverdige Forhold, og imod hvilken den civiliserede Verden kæmpede for sit Liv; her svigtede Danmark fuldstændig.

Modstandsbevægelsen arbejdede i Begyndelsen spredt og uden System, der var endnu ikke »Arbejdsdeling«, hver maatte tage »Haand

i Hanke« med det nærmest liggende, — snart var det lidt Spionage, saa lidt Vaabentyveri eller Tilløb til Sabotage. Men een Ting maa huskes fra denne Tid, selv om det var »passiv Modstand« og ikke skabt af os, og det er Oprettelsen af »Dansk Ungdomssamvirke«, som skulde danne en stærk Front mod Tyskerne under en maaske meget langvarig Besættelse. — Mange »aktive« har talt ved deres Møder og søgt at udsaa Modstandstankerne.

Efterhaanden udskiltes de forskellige Virksomheder, bl. a. i Efterretningsvæsenet, illegale Presse, Sabotage, Modtagegrupper o. s. v., og Arne Sejr omtaler her sit »Barn«, nemlig »Studenternes Efterretnings-tjeneste«, men det er altfor fragmentarisk, han skylder os endnu dens Historie; thi den illegale Presses Betydning i vor Frihedskamp kan ikke overvurderes.

Vi delte alle ret ens Kaar, de fleste maatte jo »under Jorden«, og gjorde her samme Erfaring; Personer, som man med Rette vilde have ventet Hjælp og Støtte af, viste sig som store Lorte (for at sige det, saa det ikke kan misforstaas), medens andre — og heldigvis saa langt de fleste — var uden Grænse i deres Hjælpsomhed og Opofrelse; det gælder for alle Stænder og Klasser. Ofte var det »de stille i Landet« og Mennesker, man mindst havde ventet det af, og som egentlig ogsaa var mindst forpligtet, og her bærer vel Kvinderne Førsteprisen, men det samme gælder forresten ogsaa blandt os »aktive«, hvor »Pigerne« saa sandt ikke kom i anden Række. Dette har hos de fleste af os i Modstandsbevægelsen fremkaldt en Følelse af dyb Samhørighed, og vi havde haabet, den kunde vare ud over Besættelsen og give os Lyst til at arbejde paa at faa et ikke blot frit, men ogsaa lykkeligere Danmark, og Forfatteren kommer ogsaa ind herpaa i Bogens Slutning. Modbevægelsen, der satte ind efter 5. Maj, har gjort, hvad den kunde, for at besværliggøre dette, og her har Modstandsbevægelsens unge, der staar frie af gamle Dogmer, den Opgave at føre

denne Kamp videre; Frihedskampen kan ikke efterlade dem nogen smukkere.

Det siger sig selv, at Tilliden til hinanden indenfor de illegale Grupper var uden Grænser, bogstavelig talt ahang ens Liv af de andre, men det blev der aldrig talt om, — er der nogle, der har været uaffekterede, saa er det disse unge, og var der noget, de ikke yndede, saa var det Heltepositionen; — hvis Forfatteren havde villet det, kunde han have givet andre endnu mere »spændende« Oplevelser til bedste end sin Tilfangetagelse og Flugt, ligesom han jo ikke engang fortæller om sine Oplevelser efter Flugten; thi hans Arbejde blev saa sandt ikke afsluttet hermed. — Hængehoveder var de heller ikke; vi mindes alle vore muntre Sammenkomster, hvor Besværlighederne kastedes bort for en Stund, men hvor enhver alligevel øjeblikkelig skjult reagerede, naar en Bil standsede udenfor.

Den dybe Baggrund for disse glade Timer var Bevidstheden om, at næste Gang, vi samledes, manglede maaske een eller flere. Vi var klare over, at det ikke nyttede at tage Sorgerne paa Forskud. Hvis man i tysk Fængsel fik hørt Anklagen mod sig og opdagede, at Gestapo i Øjeblikket kun havde Kendskab til ens »uskyldige« Forbrydelser, saa tænkte man over, hvordan disse bedst kunde klares under Forhørene, men bekymrede sig ikke over, om Tyskerne eventuelt skulde faa Nys om værre Ting, der vilde have tvunget en til »at ryge Cigaren«, — et uheroisk Udtryk for at blive skudt af en Exekutionspeleton.

Een Ting tror jeg, alle var bange for, og det var Stikkerne, man følte sig saa underlig værgeløs og uhyggelig tilmode over at være tvungen til systematisk Mistillid overfor Landsmænd paa Grund af nogle gemene Sjoveres Forræderi. I Danmarks Frihedsraad har vi truffet mange Afgørelser, som vi var sikre paa, ikke alle syntes om, men aldrig har vi tvivlet paa, at vi havde enhver dansk Mand og

Kvinde bag os, naar vi beordrede Stikkernes Likvidering, og de, der nu rejser Indvendinger herimod, kan ikke have mindste Begreb om de Forhold, det kæmpende Danmark virkede under.

I Modsætning til dette grimme, skal man huske paa dem, der, da det kom til det yderste, kun tænkte paa at redde Kammeraterne. Forfatteren nævner vor Ven Bunch-Christensen; jeg vil ogsaa minde om Redaktør Peter de Hemmer Gudme, der var »Studenternes Efterretningstjeneste« og mig en saa god Ven og nær Medarbejder, baade naar det gjaldt om at være i Struben paa Tyskerne eller med Planlægninger; — hvor kunde han være glad og hyggelig ved smaa Sammenkomster, naar han fik Lov at udfolde sin hobby: den ædle Kogekunst. — Vi ved, han efter sin Arrestation førtes til Forhør paa Shellhuset og her sprang ud fra 5. Etage, antagelig for ikke at angive nogen under Tortur.

Naar Danmark i Dag er frit, skyldes det de Allieredes og Sovjet Unionens Nedkæmpning af Tyskland, men naar vi er anerkendt som en ligeberettiget Stat i et frit Europa, saa skyldes det udelukkende det kæmpende Danmark, og her gjorde i første Linje de yngre Indsats, en Indsats, som de saa sandt først sent høstede Tak for.

Nordahl Grieg siger nogle Strofer, der i Grunden kan staa som Motto for dem:

De kunne blitt i sin hverdag. De måtte gå. De var kallt,
og alle brakte en gave, den samme. For det var alt.

— — —

Altid kommer det nye. Vi kjenner dem, mann efter mann.
Vi som fik se dem, skal huske: at slik er vort fedreland.

December 1945.

OLE CHIEVITZ

Falske Horisonter

Vi havde lært det i Skolerne, vi havde læst det i Aviserne, vi havde hørt det i Radioen. — Fra vor tidligste Barn-dom havde man gentaget det for os, at Folkeforbundet var Garantien for, at det ikke mere skulde komme til Krigshandlinger i Europa. Verden vilde ikke mere Krig — dertil var den for civiliseret og for kultiveret. Selv efter, at Folkeforbundet havde spillet Fallit for første Gang i Krigen mellem Italien og Abessinien, fortsatte man med at fortælle og lære os dette med Krigen, der vilde være en Umulighed i et kultiveret Europa. Det var vel ikke os alle, der akcepterede Forsikringen om Folkeforbundets Magt og Indflydelse efter den italiensk-abessinske Krig, men vore Indvendinger blev mødt med beroligende Udtalelser, Henvisninger og Forsikringer, og det lykkedes virkelig paa den Maade de ledende Politikere at dysse de fleste Mennesker i Søvn igen.

Paa vore Spørqsmaal om et dansk Forsvar fik vi den Bescjed: Den danske Hær var stor nok til de Opgaver, den skulde varetage; i værste Fald kunde det kun betyde en Neutralitetsvagt, for Danmark *var* neutralt, ønskede at være neutralt og var fast besluttet paa overfor Stormagterne at vise en ærlig Vilje til at holde fast ved denne Neutralitet. Eventuelle Stormagtskonflikter kom ikke dansk Udenrigs- eller Indenrigspolitik ved — i hvert Fald stort set. Man maatte selvfølgelig tilpasse sig de ændrede udenrigspolitiske Vilkaar, som saadanne Konflikter medfører, men derudover skulde vi ikke beskæftige os hermed. Vi skulde i saa Tilfælde bare passe vort daglige Arbejde og forsøge at leve, som om der ikke var Krig rundt om os.

Det var under saadanne Forhold, den danske Ungdom gik den nye Verdenskrig i Møde. Forgæves søgte man at gøre

Anskrig i Tide, men ingen vilde høre eller se, hvad man ikke kunde undgaa at fæstne sig ved. Og Ungdommen, den Del, som trods alle Forsikringer om, at alt laa i de bedste Hænder, tvivlede alligevel og forsøgte at faa sin Stemme hørt. Den blev fejlet til Side med Ord som: Militærgale, ansvarsløse Elementer, forvildet Ungdom, som hellere burde lytte til, hvad de ældre og erfarne havde at sige om disse Ting. Vi skulde blot passe vort Arbejde og lade os uddanne, saa vi kunde blive samfundsnyttige Borgere i Danmark, og saa iøvrigt afholde os fra at beskæftige os med Ting, vi ikke havde Forstand paa.

Det blev ikke altid sagt saa lige ud, men Meningen var ikke til at tage fejl af. Mange unge Mennesker trak sig ud af politisk Arbejde, skræmt væk paa Grund af den Modtagelse, man gav deres Meninger og Idéer. Andre vovede aldrig at gaa ind i politisk Arbejde af Frygt for at blive smittet af den daarlige Aand, der tilsyneladende herskede overalt. En tredje Gruppe lod sig besnære og akcepterede kritikløst de Linjer og den Aand og Mentalitet, der gennemsyrede de gamle Partier. Det faldt dem ikke ind, at man arbejdede paa en smuldrende Undergrund af vælgerpolitiske Hensyn. Det faldt dem ikke ind, at disse store, ledende Mænd i Politik kunde være saa smaa, at de ikke var i Stand til at sætte Landets Interesser over partipolitiske Hensyn.

Saaledes gik vi sovende fra den ene udenrigspolitiske Storkrise til den anden, ikke saadan at forstaa, at vi ikke ivrigt fulgte med i disses Forløb; det gjorde vi med alle Tegn paa Sympati og Antipati. Men paa Grund af alle Regeringens Forsikringer og Garantier kunde vi ikke forestille

os, at det kunde komme til at berøre Danmark, selvom man engang imellem sikkert stillede de ængstelige Spørgsmaal til sig selv: »Mon vi nu kan holde os udenfor?« — Udadtil forsikrede vi, at det skulde nok gaa, men indadtil nagede en lille Tvivlens Orm, en Angst, vi ikke rigtig kunde definere. Hvad var det, vi var bange for? Tænkte vi de Muligheder til Ende, at vi eventuelt kunde miste vor Frihed, vor Selvstændighed, at vi havde levet et Liv paa halve Sandheder, at vi i Løbet af de sidste Aartier havde kastet adskillige Problemer og Værdier over Bord, dels fordi de tilsyneladende kunde undværes i det daglige Liv, og fordi det var besværligt at slæbe rundt paa dem, dels fordi de var blevet en Vane for os, selvfølgelig Ting, som vi *naturligvis* var i Besiddelse af? Var det Tomheden og det negative i det Liv, vi havde levet, der gjorde os bange? Eller var *det*, vi i første Omgang frygtede, Udsigten til et Indgreb i vort materielle Velvære?

Vi vedblev at være blinde for, hvad der skete omkring os, og de Mænd, der havde Lejlighed til at se og fortælle os om det, tav af Frygt for vor sydlige Nabo.

Verdenskrigens Udbrud bragte vor Ængstelse op til Overfladen, og adskillige Røster rejste sig for at advare os; men de talte for døve Øren, og paany lod vi os dysse til Ro af tomme Ord og Fagter. Der var dog en Del, hvem den fjerne Kanontorden havde vækket ganske eftertrykkeligt, og som med bange Anelser saa de sorte Skyer, der truede i Horisonten, komme nærmere. Advarende løftede de Fingeren med et »Vagt i Gevær!« Mange Politikere saa nu ogsaa, hvad der vilde komme; men Tidspunktet var for langt fremskredet til, at effektive Forholdsregler kunde tages.

Man havde forsømt at træffe disse Forholdsregler i Tide. Fejgt tav man med dette. Fejgt undlod man at sige: »Vi ser, at vi har fejlet; vi ser, at vi har svigtet den Tillid, som Folket har vist os.« Man tav og forsøgte at faa alting til at se saa rosenrødt ud som muligt. — Alt imens rullede Verdenskrigen frem i sine første Faser. Polen blev løbet over Ende i Løbet af kun tre Uger. Rusland sluttede Ven-skabstraktat med Tyskland, og kort Tid efter erklærede Rusland Finland Krig. Med Harmes og Sympatis fulgte man i Danmark Finlands Skæbne. Et lille Land som vort blev — set fra Menigmands Synspunkt — angrebet uden nogen som helst anden Grund end den, at den større Nabostat ønskede Baser og Landomraader i dette Land. Et stort Land kastede sig pludseligt over et lille, uskyldigt Land, som kun ønskede Fred, og som i hvert Tilfælde ikke kunde betyde en Trusel mod et Land af Ruslands Dimensioner. Saadan maatte Menigmand se paa det efter det, man havde fortalt ham og lært ham om et lille Lands Stilling i Stormagtskonflikter, om et lille Lands Hensigter og Ønsker.

Den Bølge af Sympati, der skyllede over hele Danmark, opstod ikke alene, fordi det var Finland, men ogsaa, fordi det var et lille Land i nøjagtig den samme Stilling som Danmark.

Konflikten mellem Rusland og Finland forstærkede Uroen, som ulmede i Befolkningen. Naar Finland — dette lille, fredelige Land — mod sin Vilje kunde komme i Krig, hvad saa med Danmark? Og i Konsekvens af dette Spørgsmaal fulgte det næste: »Hvad vilde vi gøre? Hvad vilde Regeringen gøre i en saadan Situation?« Ja, hvad vilde Regeringen gøre? Spørgsmaalet blev gentaget som et Ekko fra Møde

til Møde. Befolkningen var urolig; et beroligende Svar var nødvendigt.

Den 19. Januar 1940 udsendte Folketinget en højtidelig Erklæring. I denne erklærede Folkets Repræsentanter Folkets Vilje i Tilfælde af et Overfald paa Danmark: Landet skulde forsvares med alle til Raadighed staaende Midler!

Rigets Statsminister gentog de samme Ord, og Befolkningen trak Vejret, ikke lettet, men roligere; man havde været nervøs for, at man ikke paa højere Sted havde haft Øjnene aabne og vilde møde en saadan Handling, som et frit Land burde møde den.

Danmark var neutralt, og Regeringen gentog det indtil Trivialitet. Hvad der skete foran vore Grænser og uden for disse kom ikke os ved. Vi kunde ikke tage Parti hverken for den ene eller den anden Part. Det var et storpolitisk Magtspil uden ideologiske Momenter — saadan lød Tesen udadtil, men i de ledende Kredse herskede der en Tyskerskræk, der gjorde disse mere modtagelige for Pres fra den sydlige Kant end for Henstillinger fra den vestlige.

Indadtil var Stemningen anderledes. Det urgamle Fjendskab mod Tyskland var Strømpilen, yderligere forstærket af den Kendsgerning, at Tyskland var Angriberen, og med den Indstilling til Begreberne Krig og Fred, der herskede i Danmark, maatte man faa en stærk Antipati imod Tyskland og en tilsvarende Sympati for de Allierede.

Ikke-Angrebstraktaten med Tyskland viste i et kort Glimt Regeringens Angst for vor sydlige Nabo. Vi anede en Fare, men vidste ikke rigtig, hvori denne Fare bestod. Krig var noget fremmedartet for os, der ikke havde været i Krig siden 1864. Vi kunde ikke fatte de Konsekvenser, den vilde med-

føre, og vore Begreber om moderne Krig var om muligt endnu ringere. Dertil kom, at man nærede en klippefast Tro paa de internationale Regler, der var opstillet for Krigsførelse, og man kunde ikke forestille sig Muligheden af, at disse ikke vilde blive overholdt. Beretninger om Tyskernes Fremfærd overfor Befolkningerne i de besejrede Lande: Polen og Czekoslovakiet, Beretninger om Rædslerne i de tyske Koncentrationslejre karakteriserede man som Propaganda og nægtede pure at tro paa dem. Det maatte man simpelthen gøre. Saaledes stod vi den 9. April.

Bristede Illusioner

Ungdommen spejdede efter Signaler, der kunde fortælle den at man havde Brug for den. En Ungdom, opdraget til Troen paa den evige Fred, opdraget i Materialisme, opdraget til at kræve og til at betragte alle Goder som noget selvfølgeligt, aflastet for Problemer, der ikke var Plads til eller Brug for i det moderne Samfunds hektiske Jag efter materiel Velvære og materiel Standard. Saadan stod Ungdommen den 9. April. Uvidende om, hvilke Skatte den ejede, deres Værdi og rette Betydning. Ting, den havde faaet foræret uden Kommentarer, uden forklarende Tekst. Uvidende om den Fremtid, der ventede den, overdøvet af ældre og erfarne Politikere, kvikke i Replikkerne, og med overbærende og irettesættende Ord til ubehagelige Spørgsmaal, der stilledes. En Ungdom, der blev fejet bort med en Frase, berøvet enhver Mulighed for, inden det var for sent, at faa nogen Indflydelse paa Tingenes Gang, fordi Valgretten ikke tillod den, der var under femogtyve, at være medbestemmende ved Landets Ledelse, og kun tillod den Ungdom, der var over femogtyve, at være med, saafremt den blev spærret inde i de enkelte Partiers »hævdvundne« Rammer og i et og alt fulgte de samme Linjer.

Kan det undre nogen, at den 9. April kom som et Slag for denne Ungdom, kan det undre nogen, hvis den pludselig stod famlende overfor en Situation, som ingen havde forberedt den paa, og ingen havde fortalt den om, hvorledes den skulde reagere imod. Saadan stod vi om Morgenens den 9. April og saa det ske, uden at vi kunde gøre noget for at hindre det, uden at have Lov til at gøre noget. Vi kunde bare knytte Hænderne i Lommerne og se til. Vi følte os forraadt og voldtaget. Voldtaget af Tyskerne og forraadt af vore egne. Vi

følte det, som om man havde frataget os en Ret, som var en af Ungdommens Privilegier og Pligter. Definere vore Følelser og Tanker den Dag kunde vi vel næppe; de var sikkert vidt forskellige for den enkelte, men at man havde krænket noget i os, hvad det saa end kunde være, derom var vi ikke i Tvivl.

Vi havde talt sammen om den alvorlige Situation om Aftenen den 8. April. Vi havde diskuteret Muligheden for en Krig med Tyskland. Den Mulighed kunde vi tydeligt se, men vi kunde dog ikke se, hvad Morgendagen vilde bringe, og vi kunde heller ikke se, at den »Krig«, vi skulde komme til at føre, kun blev at aabne Portene for Tyskerne.

Jeg gik sent i Seng den Aften og faldt hurtigt i Søvn. Klokken lidt over 6 den følgende Morgen blev jeg vækket ved en voldsom Motorlarm. Et Øjeblik laa jeg og missede med Øjnene i det graa Morgenlys— saa slog det pludselig ned i mig: det er jo Flyvemaskiner! Jeg hørte ikke een, men to, tre, mange Maskiner. I et Glimt saa jeg Gaarsdagens Aviser for mig og hørte samtidig Statsministerens Ord for mine Øren. Det skulde vel ikke være tyske Maskiner? Som et Lyn var jeg ude af Sengen, fik aabnet Tagvinduet og stak Hovedet ud.

I samme Øjeblik strøg en Maskine uforskammet lavt hen over Hustagene, dykkede ned over Torvet, hvor jeg boede, og løftede sig kun lige over Hustagene paa den anden Side af Torvet. Jeg drejede Hovedet. Flere Maskiner fulgte efter i Formation lidt højere oppe. Jeg stirrede paa de sorte Malteskors under Vingerne. Saa rystede jeg paa Hovedet og stirrede igen, jo, det var ikke noget, jeg fantaserede mig til. Jeg vidste alt for godt, hvad disse Kendingsmærker betød,

jeg havde set dem før paa Flyvemaskinerne i Tyskland. Saa var det altsaa blevet Virkelighed. Tyskland havde angrebet os. Jeg ventede at høre Bomber eksplodere i Retning af Kasernen, men der skete intet. Jeg maatte vække de andre, vække Far og Mor, vække min Søster og Bror, jeg maatte gøre noget, gøre et eller andet, lige meget hvad, bare gøre noget. Jeg styrtede ned ad Trappen og var paa Vej gennem Dagligstuen mod Fars og Mors Soveværelse, da en kraftig Motorstøj fra Gaden fangede min Opmærksomhed. Jeg for hen til Vinduet og slog det op. — Jeg stirrede som forstenet paa det Syn, der mødte mig. Nej. det kunde ikke være sandt, det *maatte* ikke være sandt! Jeg kunde forstaa, at Flyvemaskinerne var naaet saa langt, men Soldaterne? Det maatte da være danske Soldater, som rykkede ud til Kamp. Det kunde ikke være tyske Soldater!

Hvorfor blev der ikke skudt paa dem? Hvor i Alverden var de danske Jenser henne? Om ikke andet saa maatte jeg da kunne høre Skydning fra Kasernen. Men jeg hørte intet, bare dette infernalske Spektakel fra disse krigsmalede Motorcykler og Biler af alle Slags. Der var paamonteret Maskingeværer paa alle Køretøjerne, og Mundingerne pegede truende frem og tilbage. Under de store Staalhjelme kunde jeg skimte de fremmede Ansigter. De saa onde ud, syntes jeg. De kørte igennem Byen, som om de aldrig havde bestilt andet end at køre rundt netop i *min* Fødeby. Jeg vendte Blikket ind mod Stuen. Det var, som om Stuen havde faaet en anden Glans. Det var, som om den var blevet meget varmere; der var saadan en dejlig Ro og beskyttende Tryghed over den. Det var fuldkommen, som om jeg saa alt, hvad der var i Stuen, for første Gang; det var, som om der blev knyttet en personlig

Kontakt mellem mig og alle disse Ting. Dem skulde de i hvert Fald ikke faa Lov til at tage. Det skulde jeg nok være med til at bestemme. Jeg blev saa underlig tyk i Halsen.

Jeg vendte mit Blik mod Far og Mors Dør. Hvorfor mon de ikke kom ud? Hvordan kunde de dog ligge der og sove, naar alt dette skete. Jeg ventede, at Døren skulde blive revet op hvert Øjeblik, men den forblev lukket. Aah, de kunde jo heller ikke vide det, tænkte jeg og saa paa mit Armbaandsur. For knap fem Minutter siden laa jeg ogsaa intetanende og sorgløs i min Seng. Jeg havde saadan en underlig Fornemmelse inden i mig, en Fornemmelse, jeg ikke kunde forklare; jeg følte det, som om jeg gik ved Siden af mig selv, som var jeg blevet en helt anden. Og pludselig væltede Minder om passerede Ting ind over mig, og mit Blik saa mod et Punkt der laa langt, langt borte. Jeg kunde ikke løsrive mig. Jeg prøvede paa at komme tilbage til Nuet, kastede et Blik ned paa Gaden og styrtede saa hen til Sovekammerdøren og rev den op. Mor vaagnede ved den Støj, jeg lavede, og rejste sig op og stirrede paa mig. Far vendte sig i Sengen. Mor kunde tydeligt se paa mig, at der var noget galt. Men før hun fik spurgt mig, havde jeg sagt: »Det er Tyskerne! Tyskerne er her! De har taget os! Vi er i Krig!«

Jeg syntes, min Stemme lød saa underlig fjern og skrigende. Det var ikke min egen Stemme. Der var ikke noget, der var mig selv i Dag. Jeg trak Vejret tungt og besværligt. Far rørte paa sig: »Sludder, Dreng,« sagde han. »Det maa være vore egne Soldater i Feltuniformer.« »Nej, nej,« protesterede jeg. »Flyvemaskinerne med Malteserkorsene paa — hør Motorlarmen.« De fik ingen Sammenhæng i mine Sætninger; de havde jo heller ikke set Maskinerne. Mor var allerede ude

af Sengen og henne ved Vinduet. Hun lod Rullegardinet gaa i Vejret med et Knald. Et Øjeblik stod hun og stirrede paa Skuespillet nede paa Gaden, saa slog hun Vinduet op, vendte sig mod Fars Seng. Jeg saa, at Mors Øjne var blanke. »Harald,« sagde Mor. Far rejste sig op i Sengen. Han kunde høre paa Mors Stemme, at der i hvert Fald var noget forkert.

Nu græd Mor ganske stille; hun hulkede ikke, men Taa-
rerne løb langsomt ned ad hendes Kinder. Far gik hen til hende og lagde Armene om hendes Skuldre for at trøste hende. Jeg blev tyk i Halsen igen, og det blev saa underlig taaget for Øjnene af mig. Saa vendte jeg mig om og gik ind i Dagligstuen, for jeg kunde ikke lide, at man skulde se, at jeg græd. Jeg vidste ikke rigtig, hvorfor jeg græd, men jeg kunde ikke lade være. Maaske var det en Slags Reaktion. Jeg gav mig ikke Tid til at spekulere over det; jeg styrtede hen til min Bror og Søsters Soveværelser og vækkede dem. Jeg gav ingen Forklaring, alt, hvad jeg kunde faa sagt i Farten, var: »Tyskerne er her!«

Saa løb jeg op til mig selv, og med Lynets Hast fik jeg noget Tøj paa Kroppen. Der var ikke Tid til at vaske sig. Jeg løb ned i Gaarden og fik fat i min Cykle og trak den ud paa Gaden. En tysk Kolonne havde netop gjort Holdt, og en Snedkermester, som boede i samme Gaard som jeg, stod og talte med dem. De spurgte om Vej til Kasernen. Han pegede over Torvet. Blodet begyndte at koge i mig. Stod Manden ikke der og hjalp Tyskerne med at finde frem? Et Øjeblik saa jeg rødt. Jeg kørte op paa Siden af Manden og spurgte, hvad han bildte sig ind. Han stirrede forbløffet paa mig, og før han kunde svare, fortsatte jeg: »De kunde da pege i alle andre Retninger. Den Retning, De pegede i, var

jo den rigtige Vej.« Han vilde til at sige noget, men trak saa paa Skuldrene.

Det saa ud, som om det først nu gik op for ham, at det vist ikke var noget Turistselskab, han havde vist Vej. Saa vendte han Ryggen til mig og gik ind til sig selv. Jeg stirrede efter ham et Øjeblik og satte mig saa paa Cyklen.

Rundt omkring paa Gadehjørnerne stod Folk halvt-paa-klædte, og i Vinduerne hang pyjamasklædte Mennesker. Hist og her blev et Vindue smækket op, og et søvnigt Ansigt kom til Syne. Jeg tænkte uvilkaarligt ved mig selv: »Saa, nu gennemgaar de alle de Stadier, som jeg har været igennem.« Jeg kørte ned mod Kasernen. Min tidligere Sindstilstand var blevet afløst af et stadigt voksende Raseri mod disse . . . disse . . . jeg kunde overhovedet ikke finde et Skældsord, der var nedsettende nok om Tyskerne.

Jeg var fuldkommen ligeglad med mine Omgivelser. Jeg vilde ned paa Kasernen, koste, hvad det vilde. Jeg trampede haardere i Pedalerne og øgede Takten. Ikke ret langt fra Kasernen saa jeg en dansk Soldat køre ganske langsomt af Sted paa sin Cykle. Jeg satte Kursen lige imod ham, kørte op paa Siden af ham: »Hvorfor slaas I ikke?« spurgte jeg. Han rystede først paa Hovedet. »Hvorfor?« gentog jeg. — »Vi har faaet Ordre til ikke at slaas.« Hans Stemme lød saa underlig fjern og grødet. Jeg saa, at han havde Taarer i Øjnene.

»Vi maa ikke!«, sagde han saa og gentog det med aandsvævende Mine som for at fortælle sig selv noget, han slet ikke kunde fatte, noget, der gik langt over hans Forstand. Han saa paa mig med et fjernt, taarevædet Blik. Jeg standsede. Han fortsatte, det saa ud, som om han kørte mekanisk,

noget, han havde lært at gøre, selv om han var død. Det forstenede Udtryk i hans Ansigt glemmer jeg aldrig. Jeg blev staaende og stirrede ud i Luften.

»Vi maa ikke!« Den Sætning blev ved med at summe for mig. Jeg glemte mit oprindelige Maal, og til sidst kørte jeg hjem. Jeg kunde stadigvæk høre Soldaten sige: »Vi maa ikke« og se hans Ansigt med de fjerne, tomme Øjne. »Vi maa ikke!« Jeg gik ind i Spisestuen for at spise Morgenmad. De andre var ikke færdige med at klæde sig paa endnu. »Vi maa ikke,« summede det i mit Hoved. »Vi maa ikke,« sagde Theskeen, da jeg rørte rundt i min Kop. »Vi maa ikke,« sang Kirkeklokkerne, som netop ringede 7.

Klokken 8 skulde jeg i Skole. Klokken 8 skulde jeg sidde paa en Skolebænk og høre mine Lærere tale om ligegyldige Ting — Ting, som pludselig havde mistet al Interesse for mig. Jeg begyndte at pakke min Skoletaske, men saa følte jeg med eet en uforklarlig Lede ved Synet af disse Bøger. Jeg kylede min Mappe hen i et Hjørne af Værelset, gik ned i Entreen, tog min Frakke og smækkede Døren efter mig. Ude paa Gaden tøvede jeg et Øjeblik. Hvor skulde jeg gaa hen? Hvorfor ikke gaa i Skole alligevel? Men nej, det kunde jeg ikke, jeg maatte være alene nu. Jeg vilde gaa, bare gaa, prøve at finde mig selv, prøve at finde ud af min Stilling til den Situation, som uden Varsel var væltet ind over mig. Her rejste sig Problemer, som jeg aldrig havde lært om i Skolen, Problemer, for hvilke der ikke fandtes Lærebøger i tre Udgaver, een for første G, een for anden G og een for tredje G . . .

Hvad interesserede det mig i Dag, hvorledes man bøjer »avoir«, eller hvordan man udtrykker en Tangens ved en Cosinus eller Sinus. Nej, her var et Problem, som jeg selv

maatte prøve at finde ud af, og der fandtes ingen Facitliste, som kunde fortælle mig, om jeg havde løst det rigtigt. Ingen Professor, der kunde tildele min Løsning en første, anden eller tredje Karakter. Jeg var kommet et godt Stykke uden for Byen, mens disse Tanker svirrede i mit Hoved. Jeg saa mig om. Her var ingen Tyskere at se. Her var ingen Forskel paa Landskabet fra i Gaar til i Dag — og dog. Mine Øjne fulgte Horisonten; en bølget Linje, hist og her afbrudt af en Husgavl, en Skorsten, et rødt Teglstenstag, et enligt Træ, der rakte sine nøgne Grene bedende mod Himlen. Et stort Stykke af Horisonten var optaget af Skovens tætte Netværk af Grene, der laa som et kæmpemæssigt uldent Tæppe og skærmede Jorden mod Foraarskulden, og halvvejs i Læ af dette Tæppe stak en Landsbykirke sin Gavl i Vejret.

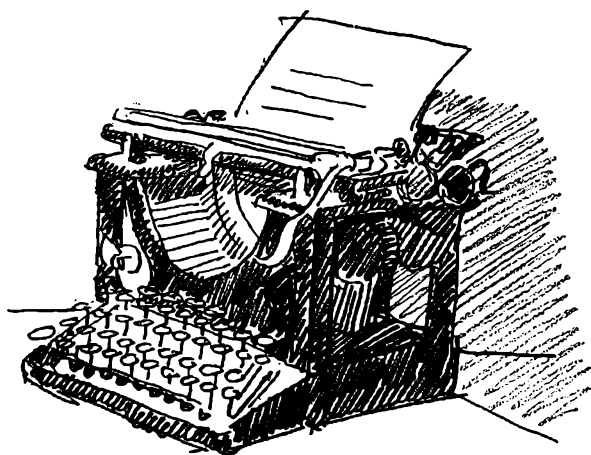
Jeg vendte mig om og saa ind imod Byen. En takket og haard Linje, skaaret af lodrette Skorstensstreger og himmelstræbende Taarne, stirrede imod mig som en grel Kontrast til de ellers saa bløde og varme Linjer. Jeg drejede rundt igen. Det stemte ligefrem Sindet lettere at indaande denne friske Landluft og lade Øjnene følge disse bløde og svungne Linjer op og ned over Bakkerne, ud til Skoven og videre til Landsbykirken. Jeg gik bort fra Skovstien, som jeg fulgte, og ud over Græsmarkerne. Det var, som om jeg følte mig bedre tilpas nu. Det ligefrem tilfredsstillende mig at gaa min egen Vej i Stedet for at følge de banede og nedtrampede Stier.

Jeg vilde trampe min egen Sti og gaa min egen Vej. Mens jeg langsomt drev af Sted, saa jeg mig om og fik saa pludselig samme Fornemmelse, som da jeg stod i Dagligstuen i Morges. Det virkede, som om Landskabet kom mig i Møde. Jeg syntes paa een Gang, at Marken udstraalede en fortrolig

Varme paa samme Maade, som Dagligstuen havde gjort det derhjemme — Skovens Grene vinkede til mig, og en lille Bæk ved siden af mig rislede beroligende. Jeg standsede og lyttede et Øjeblik. Ikke en Lyd naaede mig, kun Vindens sagte Susen og Bækkens fortrolige Klukken. Jeg trak Vejret dybt, rigtig dybt. Det begyndte at gaa op for mig, hvad det var, jeg var ved at miste eller rigtigere, hvad jeg *havde* mistet.

Og dette Land maatte vi ikke kæmpe for. Jeg begyndte at gaa ind mod Byen, og imens løb Tankerne igennem mit Hoved. Spørgsmaal og Svar skiftede, og Spørgsmaal uden Svar hobede sig op.

Men hvad var der mon egentlig sket? I Virkeligheden vidste jeg jo ikke rigtig, hvad der var hændt. »Vi har faaet Ordre til ikke at kæmpe,« havde Soldaten sagt. Det lød underligt. Det kunde ikke være rigtigt. Den danske Regering kunde da ikke have givet en saadan Ordre. Nej, jeg maatte bestemt have misforstaaet ham. — Folketinget, Folkets valgte Ledere, havde jo i sin Tid med fuld Tilslutning fra Befolkningen udtalt, at Landet skulde forsvares med alle til Raadighed staaende Midler. *Skulde Regeringen have handlet imod Folkets Vilje?* Nej, der maatte være noget galt. Men paa den anden Side: hvordan kunde det ellers lade sig gøre, at Tyskerne i ordnede Kolonner rullede ind i Byen, uden at der blev løsnet et Skud imod dem? Det kunde ikke nytte at spekulere over dette. Dagen vilde sikkert bringe en Forklaring paa nogle af de Ting, som syntes mig uforstaaelige nu. Men hvad skulde man gøre? Hvad vilde man gøre? — Bare man dog havde haft Tid til at overveje dette noget tidligere, bare man dog havde vidst lidt bedre Besked om, hvordan man skulde opføre sig i en saadan Situation.

Danskerens 10 Bud

Hvad kunde man dog gøre? Et Øjeblik tøvede jeg med at stille det næste Spørgsmaal, som næsten chokerede mig selv: »Hvad kunde *jeg* gøre?« Ja, hvad kunde jeg gøre? Her var noget at arbejde videre med. Jeg rettede mig op og trak Vejret dybt. Det gjorde godt at fylde Lungerne med frisk Luft. I det samme snublede jeg over et eller andet. Jeg gik et Par Skridt tilbage for at se, hvad det var. Det var et Skilt med Paaskriften: »Plænen maa ikke betrædes!«

Jeg havde slet ikke lagt Mærke til, at jeg var kommet ind i det kommunale Anlæg, saa optaget havde jeg været af mine Tanker. Min første Indskydelse var at gaa udenom, ikke fordi jeg altid tog den Slags Forbud højtideligt; men jeg havde jo ikke noget Hastværk. I det samme saa jeg Soldatens Ansigt for mig og hørte hans tonløse og grødede Stemme sige: »Vi maa ikke!«. — »Vi maa ikke!«, gentog jeg for mig selv og gik med faste Skridt hen over Græsplænen. Jeg vilde næsten ønske, at der havde været en Opsynsmand i Nærheden, der havde set det; en af disse ældre Folk med guldtræstet Kasket, som gik og sørgede for, at Havereglernerne blev overholdt og passede paa, at der ikke blev traadt paa de Steder, hvor der ikke maatte trædes, sørgede for, at Folk holdt sig til de afstukne Gange, og at disse Gange blev passet og rensset for Ukrudt, at Buske og Hække blev klippet og beskaaret, og at der altid var et lille Hul i Isen om Vinteren til Ænderne og Svanerne. Engang imellem nedlagde han en Gangsti og lavede en ny. Ind imellem brugte han Tiden til at skælde ud paa de forbandede Unger, der ikke holdt sig pænt paa Gangstien, fordi det var hurtigere at gaa tværs over, eller fordi det irriterede dem altid at skulle færdes i en Ramme, følge bestemte Baner uden skarpe Sving.

Jo, jeg nød sandelig at trampe hen over dette Omraade. Jeg gad for Resten vide, hvad denne Havemand vilde have sagt, hvis Tyskerne havde kørt over hans Plæne med Kanoner og Biler? Naa, han havde vel ikke sagt noget. Han havde sikkert været bange for at miste sin Stilling — og sin guldtræssede Kasket, Symbolet paa Værdigheden. Mit Blik strejfede et Skilt ved Indgangen til Haven: »Hunde maa kun medføres i Baand«. »Meget a propos,« tænkte jeg og genoptog den Tanketraad, jeg havde tabt, da jeg snublede over Skiltet paa Græsplænen. »Hvad kunde jeg gøre?« — »Kunde jeg i det hele taget gøre noget?«

Et Øjeblik vendte Tvivlen og Mismodet tilbage til mit Sind. Saa besluttede jeg at vente og se Tiden an. Noget maatte vise sig, noget maatte ske, som kunde fortælle mig, hvad jeg kunde gøre. Jeg skulde blot fra nu af være vaagen overfor disse Tegn og Antydninger. Men Mismodet var der stadigvæk, for jeg var i Grunden ikke kommet nærmere en Løsning af Problemerne, end da jeg gik hjemme fra.

En gammel, næsten glemt Sang fra Krigen mod Tyskland i 1864 faldt mig ind, og mens jeg gik videre, prøvede jeg paa at huske Ordene. De passede i Grunden saa godt til Situationen i Dag. Jeg gentog dem langsomt for mig selv for rigtig at forstaa dem:

Blev nu til Spot dine Tusindaars Minder,
tramped dine Fjender den sløjfede Vold,
blev dine Mænd nu til klagende Kvinder,
blev dit Sværd nu brustent og plettet dit Skjold?
Blev nu paa Sange din Bøgelund tom,
maa du nu blues med Blikket mod Jorden
ved hver en Strofe, der minder dig om,
at du var Dronning i Norden?

Svigtet af Venner og svigtet af Frænder,
hver en Stjerne skjult i den bælgmørke Nat,
Banneret baaret af famlende Hænder,
havde baade Himmel og Jord os forladt?
Slangen vi fostrede selv ved vor Barm,
frem af sin Hule sig snigende voved,
sløved vort Væрге og lammed vor Arm,
bøjede i Støvet vort Hoved.

Skibet er strandet, saa lad os da bjerge
rask igennem Brændingen alt, hvad vi kan:
Viljen, som mægter vor Frihed at væрге,
Troskab indtil Døden mod Fædrenes Land,
levende Haab, der kan svinge vort Flag,
glødende Had, der kan hvæsse vor Klinge,
klippefast Tro paa den Fremtidens Dag,
der skal Genfødselen bringe.

Det var en god Sang, syntes jeg. Der var vist endnu et Vers, men det kunde jeg ikke komme paa. Det kunde jo ogsaa være det samme, for de tre første var mere end nok. De lød næsten som en Vejledning, møntet netop paa Situationen i Dag. Det var navnlig det tredje Vers, der indeholdt noget af en Løsning for mig: »Skibet er strandet, saa lad os da bjerge...«

Jeg nynnede endnu Melodien, da jeg aabnede Døren hjemme. Jeg travede lidt rundt i Stuerne og besluttede saa at gaa i Skole — men uden Skolebøger.

Allerede inden jeg naaede Skolebygningen, kunde jeg mærke de Stemninger, der rørte sig i Dagen Anledning. Nogle Kammerater stod i store, tætte Klynger og diskuterede det skete, andre sad eller stod hver for sig i Nærheden uden at deltage i Diskussionerne. De havde saadan et underligt

Udtryk i Ansigtet, akkurat som om de skulde op til Eksamen i deres Hovedfag, uden at man havde givet dem Tid til at faa Stoffet læst igennem. Nogle af Pigerne græd. Mange af mine Kammerater var endnu ikke kommet. Jeg blandede mig med dem for at høre Nyt, men det meste var Rygter: Husarerne kæmpede i Nordsjællands Skove; de havde nægtet at overgive sig. Hele Regimenter var flygtet til Sverige, sagde andre. Et tredje Rygte lod vide, at man havde trukket en Masse danske Soldater sammen paa Fyn og havde i Sinde at levere et Slag mod Tyskerne i de sydfynske »Alper«, der bød paa gode Forsvarsmuligheder. En Kammerat, som netop sluttede sig til Klyngen, fortalte, at der var blevet opslaaet Plakater paa Avisernes Nyhedstavler. Straks styrtede vi allesammen hen ad Gaden mod disse.

Her læste vi for første Gang Kongen og Regeringens Budskaber. Jeg fik saadan en daarlig Smag i Munden, da jeg havde læst Regeringens Opraab.

Kongens Opraab kunde forstaas rigtigt eller forkert, alt efter som man vilde forklare Betydningen af Ordene »værdig Optræden«. Jeg var i hvert Fald ikke i Tvivl om, hvad værdig Optræden vilde sige. Vi gik langsomt tilbage til Skolen, mens ublide Ord og voldsomme Injurier blev udslynget mod Regeringen.

Timen var begyndt, da vi kom op i Klasseværelset for at indtage vore Pladser. Læreren sagde ingenting til vor forsinkede Ankomst. Der blev ikke ret meget Time ud af det. Ingen formaaede at koncentrere sig om Stoffet. Vi modtog dog ingen Bebrejdelser — Læreren forstod os. Jeg sad og iagttog ham. Han talte i en meget alvorlig Tone og med lidt dæmpet Røst, ligesom til en Begravelse. Det havde jeg for Resten

lagt Mærke til, at mange Mennesker gjorde i Dag, alt imens de skottede til Siderne. Disse lave og fortrolige Stemmer skabte en egen Spænding i Atmosfæren.

Hvordan jeg kom igennem Resten af Timerne den Dag, ved jeg ikke. Mine Tanker var langt borte fra Skolen. Jeg var skiftevis kold og varm. Begivenhederne den Dag havde i den Grad virket paa mit Sind. Jeg udkæmpede mægtige Slag mod Tyskerne — i Tankerne — og drev dem ud af Landet. Jeg lagde snedige Planer for et Kup, hvorved Tyskerne blev afvæbnede, og Danskerne tog Magten igen, eller jeg sank hen i en Ligegyldighedstilstand, en Sløvhedstilstand, opfyldt af Tvivl, optaget af de mest pessimistiske og triste Spekulationer over Fremtiden. — Det var en Befrielse for mig, da Skoleklokken ringede 14. Jeg aftalte med nogle gode Kammerater, at de skulde kikke op ved 16-Tiden, — hvorfor vidste jeg ikke. Saa ilede jeg hjem.

Huset var et stort Rod af Mørklægningspapir og Mørklægningsgardiner. Jeg greb en Avis og læste den fra Ende til anden, men fandt ikke noget positivt, kun en Konstatering af Tingenes Tilstand og taagede Vendinger og forslidte Fraser, som ikke kastede noget Lys over Begivenhederne.

Klokken 16 kom mine Kammerater. Vi drak en Kop The, mens vi diskuterede de sidste Rygter. Derefter gik vi en Tur ud i Byen.

Paa Gadehjørner og Pladser stod Folk i smaa Klynger og talte dæmpet sammen. Nidkære Politibetjente gik rundt og spredte disse Grupper. »Hvorfor?« spurgte jeg mig selv. Havde Regeringen noget at skamme sig over? Havde den foretaget sig noget, som ikke kunde staa for Folkets Kritik, Prøvelse og Dom? — Politiet forsøgte i hvert Fald tydeligt

at agere Regeringens daarlige Samvittighed. En hel Del Mennesker havde samlet sig paa en stor Plads ikke langt fra Torvet. Vi gik hen for at se, hvad der foregik. Endnu før vi naaede derhen, forstod vi, hvad Aarsagen var. Et tysk Militærorkester startede med voldsom Energi, Fanfarer og Klokkespil — Stortrommen ikke at forglemme — en March. Et Øjeblik stod vi paa Afstand og betragtede Folkemængden, der var stimlet sammen omkring Orkestret. Vi skulde netop til at gaa, da Orkestret satte i med »Kong Christian«.

Mit Blod kom i Kog, Raseriet skyllede op i mig, og jeg banede mig voldsomt Vej gennem Menneskemængden, puffede og skubbede til dem, der stod i Vejen, og hvis Blikke kunde dræbe, saa . . . Hvor var det taktløst. Hvilken Mangel paa Anstændighedsfølelse hos Tyskerne røbede dette ikke. Hvilken Mangel paa Forstaaelse af den danske Mentalitet. Tilhørerne, naa ja, det var første Dag af Besættelsen, og man kunde vel ikke forlange, at Folk allerede skulde have forstaaet Situationen, slet ikke paa Baggrund af Regeringsdekclarationen. Men man fandt sikkert snart frem til, hvad man anstændigvis ikke kunde tillade sig, og hvorledes man i det hele taget burde opføre sig i de Situationer, hvor man kom i Berøring med Besættelsesmagtens Soldater — ogsaa i Tilfælde, hvor disse bejlede til Folkegunsten. Paa den anden Side kunde der gaa lang Tid, inden Folk forstod Situationens Krav og Perspektiverne i det Billede, der tegnede sig for dem — og saa slog en Tanke ned i mig.

Man kunde jo hjælpe dem! Man kunde jo allerede paa nuværende Tidspunkt forsøge at forklare dem det forkerte i en saadan Holdning, men hvordan? Aviserne vilde sikkert ikke modtage og offentliggøre en Artikel om dette Spørgsmaal,

og man kunde jo ikke gaa rundt og sige det til Folk. De vilde som sædvanlig afvise en saadan Henstilling, fordi man ikke var gammel nok til at tage dem i Lære, og fra Myndighedernes og Besættelsesmagtens Side vilde det sikkert blive opfattet som en . . . hvad var det nu for et Ord, de havde brugt i Deklarationen, jo: Provokation — det var et nyt Ord, som jeg ikke var fortrolig med — endnu. Jeg var ikke rigtig klar over, hvad det dækkede. Jeg havde nok hørt det før, men ikke i en saadan Forbindelse. Tidligere havde det altid haft en nedsættende Klang, syntes jeg, men i Dag havde Ordet afgjort en bedre Klang. Det lød ikke Spor nedsættende at provokere mod Tyskerne. Det, jeg nu gik og tænkte paa, var jo netop, hvad man vilde karakterisere som en Provokation. Jeg havde helt glemt mine Kammerater. De var kommet et godt Stykke foran. Jeg satte Farten op og indhentede dem netop, da de drejede ind ad Gadedøren, hvor jeg boede.

De diskuterede forarget Folks Opræden.

Vi gik op paa mit Værelse. Jeg har sikkert virket temmelig aandsfraværende Resten af Tiden, de var der, for jeg kunde ikke faa mine Tanker væk fra Spørgsmaalet, hvorledes jeg skulde forsøge at vejlede disse Mennesker, og hvad der vilde ske. At min Handling ikke vilde vinde Bifald i store Kredse, var jeg overbevist om.

Da Kammeraterne var gaaet, satte jeg mig i en Stol i Dagligstuen og begyndte at tænke over Problemet. Her var jo i og for sig en Løsning paa det Spørgsmaal, jeg havde stillet mig selv tidligere paa Dagen: »Hvad kunde jeg gøre?« Her var jo netop et Punkt, hvor jeg havde Mulighed for at sætte ind. Saa kom imidlertid Tvivlen igen. Hvad var det nu, jeg sad og bestemte mig til? Var det rigtigt af mig, og hvor-

for vilde jeg gøre det? Regeringens Erklæring . . . disse Ord lød ikke saa overbevisende i min Bevidsthed mere.

Atter saa jeg for mig en Havemand med en guldtræset Kasket. — Vaas! Hvad Regeringen havde sagt eller ikke sagt, det kunde være lige meget nu. Det var en af de Ting, jeg hurtigst muligt maatte komme ud over. Hvis jeg vilde gøre noget og gøre det rigtige, saa maatte jeg først og fremmest blive selvstændig i min Tankegang, saa maatte jeg ikke lade mine Handlinger afhænge af, hvad andre havde sagt eller muligvis vilde sige. Jeg maatte gøre mig uafhængig af gamle Tankebaner, jeg maatte selv prøve at finde en Løsning paa de Spørgsmaal, der rejste sig.

Det vilde blive svært, og tænk, hvis jeg ikke var i Stand til at finde den rigtige Løsning, saa risikerede jeg jo . . . ja, hvad risikerede jeg? Det var jeg egentlig ikke klar over, men jeg havde paa Fornemmelsen, at det var noget ubehageligt. Jeg opgav at spekulere mere over Sagerne for Øjeblikket. Jeg vilde se Tiden an og konstatere, hvorledes det hele forløb. Muligvis var det klogest at holde sig i Ro og passe sine Lektier. Jeg maatte hellere lade Folk, som havde bedre Forstand paa den Slags Ting, afgøre disse.

Jeg saa mig om i Stuen og greb et »Søndags-B.T.«, som laa indenfor Rækkevidde, ikke fordi det hørte til min Yndlingslektüre, men det kunde vel altid adsprede Tankerne og lede dem andre Steder hen.

Jeg begyndte at læse en Novelle, men efter de første tyve Linjer kunde jeg ikke tage mere af den Slags. Jeg begyndte at blade. Mit Blik blev fanget af en rød Ramme, i hvis øverste Kant der med sorte Bogstaver stod: »Syv Ord«. Jeg begyndte at løbe dem ligegyldigt igennem uden rigtig at fatte

Indholdet og skulde allerede til at lægge Bladet fra mig, da jeg pludselig blev klar over, at der stod noget, som kunde interessere mig. Det var de sidste to Ordsprog, som paany havde sat mit Sind i Bevægelse. Jeg læste dem igennem flere Gange.

Det første lød saaledes: »*Hvis du ikke gør det, er der ingen, der gør det!*«

Det andet: »*Hvis du ikke gør det i Dag, bliver det aldrig gjort!*«

Jeg lod Bladet synke. Det var egentlig meget træffende. Det var selvfølgelig rigtigt. Det kunde ikke nytte at vente paa, at andre skulde gøre noget, for saadan vilde maaske alle Mennesker tænke, og saa vilde der jo aldrig blive gjort noget.

Opildnet af de nys læste Linjer rejste jeg mig fra Stolen, gik op paa mit Værelse og — satte mig. Hvorfor jeg foretog denne voldsomme Energiudfoldelse, var jeg ikke klar over. Jeg maatte bare gøre noget. Jeg var i det hele taget ikke klar over ret meget den Dag. Jeg sad lidt og sundede mig, og saa begyndte jeg at skrive: »*Danskerens 10 Bud*«.

Da jeg var færdig, rev jeg det i Stykker og begyndte forfra igen. Jeg glemte Spisetiden, og da jeg havde skrevet tredje Udgave, var Klokken blevet 20, men jeg var endnu ikke sulten. Jeg gik ned. Her sad hele Familien og lyttede til Radioen. Jeg blev ikke skældt ud, fordi jeg ikke havde overholdt Spisetiden. Under et eller andet Paaskud fik jeg Lov til at laane Nøglen til Forretningen. Her hentede jeg en Skrivemaskine. Forsigtig og uden, at nogen saa mig, listede jeg op paa mit Værelse med den, og saa begyndte jeg at skrive med saa mange Gennemslag, Maskinen kunde tage.

Inden jeg gik i Seng den Aften, laa der tredive Eksemplarer af »Danskerens 10 Bud« paa mit Skrivebord. Jeg syntes virkelig, jeg var paa Vej, selv om der var langt igen, inden jeg kunde sige til mig selv, at jeg havde en Teori og en Mening om alle de Problemer, der var nødvendige som en naturlig Baggrund for mit Arbejde. Jo, der var sandelig et Stykke Vej endnu, inden jeg paany havde lagt en fast Grund at bygge paa i Stedet for den gamle, som var bristet under mig den Dag med det Resultat, at hele Bygningen var styrtet sammen. Det var kun sørgelige Rester, der stod tilbage, nøgne og golde Mure. Afklædte i al deres Hæslighed laa de som trøstesløse Vidnesbyrd om fejlagtige Beregninger. Grunden havde længe været usikker, men trods adskillige Advarsler havde Værten intet gjort for at hindre det skete, intet udover at tætte opstaaede Revner i Murene med Kalkpuds. Nu var det for sent. Man kunde selvfølgelig skælde Værten ud og anklage ham for at have siddet disse Advarsler overhørig. Tænk bare paa alle de Mennesker, der befandt sig i Huset, da det styrtede sammen. Det klogeste maatte være at bygge Huset op først, saa kunde man senere præsentere Regningen for Værten.

Jeg gik i Seng og sov en urolig Søvn.

Tidlig den næste Morgen stod jeg op og satte Skrivemaskinen paa Plads, tog mit Tøj paa, stak mit Fotografiapparat i Lommen, trak min Cykle ud paa Gaden og kørte til Korsør. Jeg tilbragte hele Formiddagen og det meste af Eftermiddagen med at strejfe omkring i Byen og iagttage Tyskerne og deres Haandlangere. Hvor jeg fandt noget af Interesse, tog jeg et Billede. Skolen skænkede jeg ikke en Tanke, den forekom mig saa uendelig ligegyldig for Øjeblikket. Jeg naaede

at komme rettidigt til Middagsmaden. Da jeg havde spist, læste jeg Avisen, hvorefter jeg gik op for at læse . . . saadan sagde jeg til Far og Mor.

Oppe paa Værelset laaste jeg en Skrivebordsskuffe op, og fra Bunden af denne, gemt godt væk under nogle Aviser, tog jeg de 30 Eksemplarer af »Danskerens 10 Bud« frem. Jeg foldede dem omhyggeligt sammen hver for sig og stak Bundtet i Inderlommen, listede forsigtigt ned ad Trappen, tog mit Overtøj og forsvandt ganske stille ud ad Hoveddøren og ned paa Gaden. Jeg følte mig frygtelig illegal. Endnu vidste jeg ikke, hvad dette Ord betød, saa hvis nogen havde spurgt mig, hvad jeg lavede, vilde jeg have sagt, at jeg var ude »for at provokere«.

Med bankende Hjerter gik jeg rundt til de Mennesker, som jeg mente, kom mest i Kontakt med Offentligheden og lagde et Eksempel i deres Brevkasse. Jeg syntes, at alle Folk, som gik forbi mig, kunde se paa mig, hvad jeg havde i Lommen, og det gibbede i mig, hver Gang en tysk Soldat trampede forbi.

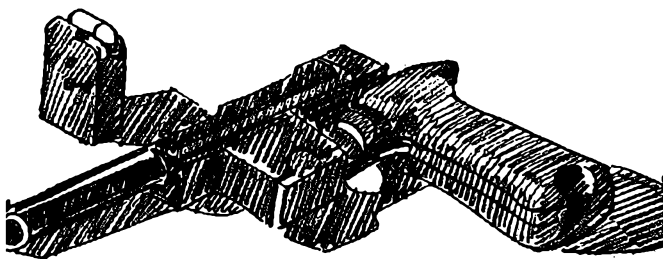
Der var ikke ret mange Mennesker paa Gaden, skønt Klokken ikke var mere end 20. Jeg standsede, holdt Vejret og lyttede. Gennem Mørket hørte jeg de regelmæssige Tramp af Militærstøvler. Med langsomme Skridt kom de nærmere. Det var en tysk Patrulje, der med irriterende Ro og Rytme trampede gennem de mørklagte Gader. Uvilkaarligt søgte jeg ind i en Port, medens mit Hjerter hamrede som et Maskingevær. I den svage Gadebelysning forekom alt mig saa uvirkeligt. Patruljen lignede nærmest Spøgelser. Trampene kom nærmere og nærmere, naaede Porten, hvor jeg stod og — gik videre. Jeg fulgte med Øjnene den uhyggelige Proces-

sion. Det lignede ikke Mennesker, det lignede nærmest Genfærd eller Robotter, der var blevet trukket op og nu bevægede sig af Sted i en ganske bestemt Takt og vilde blive ved med dette, indtil et Menneske kom og standsede dem. Under Staalhjelmenes Silhuetter lyste noget hvidt, de saa lige ud, og ingen af dem sagde et Ord. Et Øjeblik efter fortsatte jeg min Vandring. Klokken var næsten 21,30, da jeg listede mig op paa mit Værelse. Jeg forsøgte at læse mine Lektier, men Bogstaverne flimrede for mine Øjne, og jeg fik ingen Mening ud af det, jeg læste. Pludselig for jeg sammen ved Lyden af knirkende Trapper. Der var nogen paa Vej op til mig. Faste Skridt nærmede sig min Dør. Jeg holdt Vejret og stirrede mod Døren. Aah, det var bare Far: »Er det bare dig, Far?«

»Hør kommer du ikke ned og drikker Aftenthe? Nu har vi kaldt paa dig tre Gange!«

Jeg trak Vejret lettet og nikkede: »Jo, jeg kommer nu, men jeg har haft saa travlt med at læse, og jeg vilde lige være færdig med dette Fag.« Jeg smækkede Bogen i og rejste mig. »Jeg blev forskrækket, da du kom, jeg troede, det var en helt anden.«

Far saa uforstaaende paa mig, mens jeg morede mig over min egen Nervøsitet og fulgtes med ham ned for at foretage mig noget saa fredeligt som at drikke The.

Kampen begynde.

Tiden gik, og jeg fortsatte min lille private illegale Virksomhed, hjulpet af nogle Kammerater, som jeg stolede fuldt og fast paa, men jeg var utilfreds med Resultaterne. Jeg sporede saa godt som ingen Virkninger af mit Arbejde, og det var en lidt nedtrykt og mismodig ung Mand, der efter Sommerferien mødte op i Skolen for at begynde det sidste Skoleaar før Studentereksamen. Siden 9. April havde jeg mistet al Interesse for Skolen og Arbejdet der, og mine Karakterer var dalet katastrofalt.

Jeg begyndte at overveje, hvad der var at gøre ved mit illegale Arbejde, og hvorledes jeg skulde opnaa de tilsigtede Virkninger. Det var ikke svært at tænke sig til noget af det, der kunde gøres i den Anledning. Først og fremmest skulde Oplaget — Eksemplarerne var jo maskinskrevne — sættes i Vejret. Dernæst maatte der dannes en Organisation, som kunde tage sig af Distributionen og eventuel Optrykning af Bladene. Til disse Formaal behøvede jeg for det første Penge, mange Penge, og hvor skulde jeg faa dem fra? Jeg kendte ingen Mennesker paa daværende Tidspunkt, om hvem jeg vidste, at de vilde sympatisere med Tanken i en saadan Grad, at de vilde være villige til at yde økonomisk Hjælp. Jeg kendte mange, der i Ord sympatiserede med det Arbejde, der blev gjort mod Tyskerne, men ingen, som selv ønskede at tage en Risiko, og frem for alt ingen, der vilde af med Penge til Formaalet. Deres Indsats strakte sig som Regel til at fortælle den sidste Vittighed om Tyskerne.

En vigtig Ting var, at Indholdet i Publikationerne blev bedre. Der var ikke nok Dybde i dem. Det var blot de samme Ord, som man tidligere havde brugt — kun anvendt paa en ny Maade. Jeg maatte se at finde et tilfredsstillende Svar

paa de Problemer, der allerede den 9. April havde rejst sig i saa stort Tal, men som jeg endnu ikke havde fundet ud af. Inden jeg kunde gaa videre med rimelig Chance for at blive hørt og gøre de stillede Krav gældende, maatte jeg vide, hvad jeg talte om. Endelig vilde det være nødvendigt, at en Organisation af den Art, jeg paatænkte at oprette, havde sit Hovedsæde i Begivenhedernes Centrum — i København.

Det var et Forsøg værd allerede paa nuværende Tidspunkt at prøve paa at organisere nogle Grupper, som jeg kunde arbejde videre med, naar jeg en Gang kom til København. Forsøget, som blev gjort i Løbet af Efteraaret og Vinteren 1940, faldt imidlertid uhjælpeligt til Jorden. Befolkningen stod endnu vaklende og forvirret og med bristede Illusioner overfor en Situation, de ikke fattede, og hvis Rækkevidde de ikke kunde overskue. En anden Skanse, som det syntes os umuligt at forcere, var den stadig gentagne Frase, naar vi henvendte os til Folk, som vi vidste, kunde hjælpe os, at »vi var for unge«. Det forekom mig umuligt at skabe et gensidigt Tillidsforhold mellem de ældre, der havde Midlerne, og de unge, der havde Viljen. Siden 9. April havde de ledende Mænd fra forskellige politiske Partier ved adskillige Lejligheder fremhævet, at nu var det Ungdommen, som Danmarks Fremtid afhang af, nu var det den, som maatte træde hjælpende til. Men hvori Hjælpen skulde bestaa, og hvordan den skulde ydes, fortalte man den ikke, og den Løsning, som Ungdommen nu selv fremkom med, skræmte dem. Det var noget, som de ikke havde forudset, noget, som de ikke var Tilhængere af.

Som Sagerne udviklede sig, besluttede jeg saa foreløbig at ville lægge Organisationstanken paa Hylden og arbejde

paa en Løsning af de Problemer, som skulde danne Baggrunden for det videre Arbejde, og iøvrigt tage mig sammen for at faa min Studentereksamen, som vilde bringe mig til København. Endelig maatte jeg afvente et tysk Overgreb, som kunde danne Baggrunden for en vellykket Start af en illegal Organisation, og som kunde sandsynliggøre dens Bestaaen.

Ud fra disse Motiver tog jeg fat paa mit Skolearbejde med fornyet Kraft, mens jeg prøvede overfor mig selv at klargøre de Problemer, som maatte være de drivende Kræfter for et Menneske, der ønskede at leve i et demokratisk Samfund, og der var mange Problemer at tage fat paa. Frihed, Sandhed, Ret, Kærlighed, Tro, Vilje, Kristendom var blot nogle af de mest iøjnefaldende.

Jeg tog ikke fat paa dem i en bestemt Orden, og jeg brugte ikke al min Tid til at spekulere over dem, men nu og da læste jeg eller hørte jeg forskellige Ting, som sammenlagt bidrog til at løse Problemerne.

Jeg blev klar over, at alle Problemerne dannede et sammenhængende Hele. Fjernede man eet af Problemerne som »uvæsentligt«, fjernede man samtidig en hel Del Faktorer, som var af Betydning for Forstaaelsen og Vurderingen af de øvrige.

Denne Erkendelse af Problemerne førte til, at jeg tog fat paa dem paa en ny Maade. For at kunne anbringe dem i den rigtige Orden og dermed skabe en sund Baggrund for Arbejdet, maatte de løses uden Hensyn til Partier, til gældende Synspunkter for, hvad man kunde og burde. Dette kunde først gøres, naar man havde tilkæmpet sig aandelig Selvstændighed og Uafhængighed, frigjort fra gamle Opfattelser.

Alle Problemer havde derefter lige store Krav paa at blive

løst uden Hensyn til, om man tidligere havde betragtet dem som unødvendige i det daglige Liv, eller om man blot havde undervurderet dem. Hvert eneste Problem havde sin Betydning, og det maatte være ens Pligt at tage samtlige op til nærmere Behandling, før man fældede sin Dom, men ingen, *ingen*, kunde udelades eller kasseres. Et andet Krav, der var væsentligt for at gøre det illegale Arbejde til en betydende Faktor i Kampen for Danmarks Frigørelse, var Oparbejdelsen af et Tillidsforhold mellem den ældre og den yngre Generation, et Forhold, der hidtil havde været ensidigt, idet det kun havde været den yngre, som havde vist den ældre Tillid.

Endnu et Spørgsmaal maatte jeg stille mig selv, nemlig det gamle og dog evigt unge: »Hvorfor lever jeg?«

Een Ting blev jeg hurtigt klar over. For at leve maatte man have noget at leve for, og for at have noget at leve for, maatte man have noget at holde af, og for at holde af noget maatte man have Tro. Foruden at have noget at leve for, noget at holde af, noget at tro paa, maatte der ogsaa hos det enkelte Menneske eksistere en Vilje til ikke alene i Ord, men ogsaa i Handling at kæmpe for Bevarelsen af dette i sand Erkendelse af, at man maa yde noget til Gengæld for det, man nyder, fordi man først gennem dette at give noget for det, man holder af, er i Stand til at værdsætte disse Værdier efter Fortjeneste.

Vi vilde have Fred, sagde vi, vi ønskede Fred, vi krævede kun Fred. Rigtigt, tænkte jeg. Men hvilken Form for Fred? Tyskland havde jo ogsaa Fred, indtil det begyndte Krigen mod Polen i 1939. Vi vilde have Fred, men ikke Fred for enhver Pris! Endelig var Spørgsmaalet om Krig eller Fred i Grunden ikke saa vigtigt som Spørgsmaalet, om man havde

Fred med sig selv — her ikke forstaaet i kristelig Betydning — om man efterlevede de Idealer, som man troede paa, og altid handlede efter bedste Evne, som Samvittigheden bød. Den maatte saa være lille eller stor. Hovedsagen var, at Viljen til at handle i den Aand var til Stede. En vis Balance mellem Hjerter og Hjerne var nødvendig, eller sagt paa en anden Maade: en vis Balance mellem Aand og Materialisme var nødvendig, en Balance, som i de senere Aar havde manglet, hvilket foraarsagede, at Materialismen fik en alt for stor Overvægt, og dette havde efter min Opfattelse en meget stor Del af Skylden for Begivenhedernes Udvikling før og efter den 9. April. Den 9. April i sig selv var det bedste Bevis for denne Kendsgerning. Det maatte være enhver ung Mands Pligt at anerkende Problemernes Eksistens, tage sin Stilling til dem og drage Konsekvensen deraf saavel i Ord som i Handling.

Mine Reflektioner over alle disse Problemer var endnu ikke tilendebragt, da jeg paabegyndte mine »Studier« i København.

Det lykkedes mig ret hurtigt at komme ind i Kredse, der var særdeles velinformerede. Jeg uddybede Forholdet, da jeg regnede med, at det maaske kunde blive til Gavn senere. I min Sommerferie var Krigen mellem Rusland og Tyskland begyndt, og en bestemt Befolkningsgruppe — Kommunisterne — var pludselig og uden nogen Lovhjemmel i dansk Retspleje blevet fjernet fra det offentlige Liv og anbragt i en Koncentrationslejr. Tusinder af Mennesker blev berørt af denne Aktion, og mange Mennesker forstod nu, i hvilken Retning det gik.

Sindene var ophidsede og modnedes langsomt for en aktiv

Kamp. Endnu et tysk Overgreb, og Modningen vilde være fuldbragt. Det kom den 25. November 1941, da Tyskland tvang Danmark til at skrive under paa Antikominternpagten.

Allerede Dagen i Forvejen havde jeg ventet paa dette Øjeblik, og da den 25. November oprandt, var vi parate til Aktion. Løbesedler og Plakater om den paatænkte Demonstration blev slaaet op overalt, hvor Studenterne færdedes. Resultatet var overvældende og havde til Følge, at der ogsaa indenfor Studenterkredse voksede en stærk Stemning for aktiv Modstand frem.

Fra dette Tidspunkt udviklede hele Arbejdet sig langsomt og sikkert til en haard og intensiv Kamp, bag hvilken efterhaanden udformedes en vidtforgrenet Organisation.

Kampen var kostbar, og mange af de bedste Kammerater faldt for aldrig mere at rejse sig igen. Vejen var lang og stenet. Utallige alvorlige Sammenstød i direkte Kamp mod Tyskerne blev i Løbet af de sidste halvandet Aar udkæmpet i Danmark ved Nat og ved Dag, i Byerne og paa Landet, i Fabriker og i private Lejligheder.

... en Mandag Aften

Det var Mandag Aften den 28. September 1943, et Par Timer efter at Spærretiden var traadt i Kraft. Jeg sad sammen med en Kammerat i et lille Værelse paa anden Sal i Mikkalbryggersgade 10. Der var egen Indgang. Værelset var lejet under falsk Navn. En Seng, et Bord, to Stole og to Skabe, indeholdende 70 Pistoler, Ammunition, en Helvedesmaskine, Sprænghætter, 5000 Hvidbøger vedrørende Begivenhederne omkring den 9. April og Organisationens Arkiv udgjorde Møblementet. Tre Vinduer, som hver for sig var sammensat at een stor, fast Rude, over hvilken der sad to smaa Vinduer, der kunde aabnes, dækkede Væggen ud mod Gaden. Ved Bordet sad min Kammerat og jeg og klaprede paa hver sin Skrivemaskine. Vi var gaaet derop, fordi vi ikke kunde naa hjem, før Spærretiden traadte i Kraft, og da vi begge var efterlyste, vilde vi ikke risikere noget.

Ved 22-Tiden lød der pludselig faste Trin paa Trapperne. Vi standsede øjeblikkelig Arbejdet og lagde alt til Side. Uden for vor Dør standsede Trinene, og det bankede kraftigt paa Døren.

Et Øjeblik tøvede vi, men aabnede saa rask Døren. Ind traadte to danske Betjente i Uniform. De sagde noget om, at det var galt med Mørklægningen og bad os sørge for, at det blev bragt i Orden. Vi lovede at ordne det næste Dag, hvorefter de forsvandt. Vi trak Vejret lettet. Faren var overstaaet i første Omgang. Ingen af os sagde noget de første Minutter. Først da deres Trin havde tabt sig i den mørke Gade, begyndte vi igen at tale. Vi var begge lidt betænkelige ved at blive, men paa den anden Side mente vi, at det var alt for risikabelt at gaa paa Gaden midt inde i Byen, naar vi havde en Arrestordre svævende over Hovedet paa os. Efter at have

diskuteret lidt frem og tilbage om, hvad vi skulde gøre, besluttede vi at gaa i Seng.

Vi havde vel sovet et Par Timer, da uvante Lyde pludselig gjorde os begge lysvaagne. Vi var ikke i Tvivl om, at der var noget galt. Faste Tramp paa Trapperne paa denne Tid af Døgnet talte deres eget, utvetydige Sprog. Med Lynets Hast kom vi i Tøjet. Trampene standsede uden for vor Dør, og en Dørklokkes larmende Lyd skar igennem Mørket. Vi greb hver en Pistol og trak Ladegreb. Jeg gik forsigtigt hen til Døren og løftede lidt paa Brevsprækken. To Frakker dækkede for Udsigten. Vi hørte Værtens slæbende Trin inde fra Lejligheden. Saa spurgte hans ængstelige Stemme: »Hvem er det?« — Vi holdt Vejret et Øjeblik. Vi vidste, hvad Svaret vilde blive, men bad til, at det vilde blive et andet.

»Det er det tyske Politi.«

Et Øjeblik stod vi og saa paa hinanden. »Vi maa skyde os igennem,« sagde jeg.

»Det er haabløst,« sagde min Kammerat, »de er for mange. Vi slipper aldrig ned ad den Trappe. Vi maa forsøge Vinduet.«

»Vinduet?« gentog jeg spørgende. Han nikkede og var allerede henne ved det ene Vindue. Sin Pistol havde han lagt paa Bordet.

»Hør, skal du ikke have din Pistol med,« spurgte jeg. Han rystede bare paa Hovedet og begyndte at klemme sig ud gennem et af de smaa Vinduer. Jeg tog hans Pistol og stak den i Lommen.

Hvordan vi kom igennem de to smaa Aabninger, ved jeg ikke den Dag i Dag, men ud kom vi. Mens vi stod udenfor

paa Karmen, hørte vi Gestapo buldre paa Døren og forsøge at bryde den op.

»Hvad skal vi nu gøre,« spurgte jeg.

»Vi maa springe ned,« sagde min Kammerat.

»Ned?« — jeg kikkede ned i Mørket. »Umuligt, vi befinder os paa anden Sal. Er du rigtig klog. Nej, vi maa op, det er vor eneste Chance.«

Medens jeg hjalp saa godt, jeg kunde med min ene Haand, kravlede han op paa den tværgaaende Sprosse. Jeg rakte ham en Pistol, hvormed han vilde slaa en Rude ind paa tredje Sal. For at gøre dette maatte han rejse sig op i sin fulde Højde uden at kunne holde fast med Hænderne og lade sig falde tilbage og haabe paa, at jeg vilde have Kræfter nok til at holde ham.

»Nu hopper jeg,« sagde han. Jeg nikkede, og i mit stille Sind bad jeg en Bøn til, at det maatte gaa godt. Saa rejste han sig op. Jeg gav ham et Puf bagi, et Øjeblik forsvandt Vægten fra Haand og Arm. Lyden af knust Glas naaede mine Øren, saa faldt han tilbage. Jeg troede, Armen skulde brække, men den holdt. Han fik fat med Hænderne igen. Musklerne i Armen var fuldkommen døde.

Vi var ikke de eneste, der havde handlet. Gestapo var ved at trænge ind i Værelset gennem en Dør fra Værtens Lejlighed. Der var ikke mange Sekunder at spille. Min Kammerat rejste sig saa meget, han kunde, støttet af min Haand.

»Nu springer jeg,« sagde han. Jeg lukkede Øjnene og gav ham et Puf. Jeg ventede at høre den dumpe Lyd af et Legeme mod haard Cement, men han havde faaet fat og hang nu i Armen og dinglede. I det samme blev jeg opmærksom paa, at det store Skab, som stod foran den Dør, Gestapo for-

søgte at bryde op, bevægede sig betænkeligt. Jeg kunde ikke blive staaende her som en udsøgt Skydeskive, jeg maatte væk, men hvordan? Jeg kunde ikke komme op paa tredje Sal uden Hjælp, og at springe ned herfra vilde ikke levne mig Gnist af Chance.

Tankerne hvirvlede igennem mit Hoved. »Ud til Siden,« tænkte jeg. Det var den eneste Chance. Med højre Fod anbragt paa det yderste Hjørne af Tagdryppet, et Par Fingre paa Overkanten af det aabne Vindue, Pistolen skudklar i venstre Haand og venstre Ben frit svævende i Luften stod jeg i Læ af Muren mellem to Vinduer og afventede Begivenhedernes Gang.

Min Kammerat hang endnu og dinglede i Armene, da Gestapofolkene fik saa meget Plads bag Skabet, at de kunde klemme sig ind. De fik Øje paa Benene foran de to øverste Vinduer og fyrede et Par Gange, men heldigvis uden at ramme. Et Øjeblik efter lykkedes det min Kammerat at trække sig ind gennem Vinduet ovenover. Jeg hørte et Kvindeskrig og hørte ham skælde ud. Saa kom endnu en Gang til min Bevidsthed Lyden af knust Glas. Den store Rude i Vinduesfyldningen var blevet slaaet ud af en Gestapomand med et Pistolløb. Jeg kunde have rørt ved ham, hvis jeg havde strakt min højre Arm ud. Et Øjeblik stirrede han ud i Mørket, han turde ikke læne sig ud af Frygt for, at der skulde blive skudt paa ham oppe fra. Da et Par Glasskaar i det samme raslede klirrende ned fra Vinduet ovenover, udstødte han et Raab: »Droben, droben!«, hvorefter de allesammen styrtede ud af Værelset og op ad Trapperne.

Nu maatte jeg forsøge at gøre noget. Maaske kunde det lykkes mig at komme ned ad Køkkentrappen gennem Vær-

tens Lejlighed. Med Pistolen i højre Haand listede jeg mig forsigtigt ind i Værelset og over til Døren bag Skabet. Jeg skiftede Pistolen over i venstre Haand for at være i Dæk bag Døren, naar jeg aabnede den. Jeg tog i Haandtaget og stod i næste Øjeblik Ansigt til Ansigt med en Gestapomand. Vi skød begge samtidig. Jeg mærkede et Stik i det højre Ben, som jeg hvilede paa, og sank om paa Gulvet. I Faldet lykkedes det mig at faa smækket Døren i. Jeg sigtede mod Døren og trykkede af. Der skete ingenting. Pistolen havde faaet en Klemmer. Det var sikkert fordi jeg ikke havde taget mig i Agt for Rekylen. Jeg forsøgte i en Fart at udbedre Skaden, men inden den var skudklar, væltede fem Gestapofolk, tilkaldt af Skuddene, sig ind over mig og afvæbnede mig. Et Par store klodsede Haandjern klappede om mine Haandledd. Det lød næsten, som om selve Fængselsporten slog i bag mig. Jeg spekulerede som en gal paa at finde en Udvej og en antagelig Forklaring, som jeg kunde slynge ud i første Omgang. To af Gestapofolkene rejste mig op og anbragte mig med Ryggen mod den ene Væg. Den ene af dem stillede sig foran mig, pressede en Pistol mod mit Bryst og brølede: »Wenn du nicht in drei Minuten gesagt hast, wo dein Kammerad ist, wirst du erschossen.« Samtidig løftede han den venstre Haand og saa paa sit Armbaandsur.

Tusinder af Tanker fløj igennem mit Hoved. Aldrig har et Tidsrum paa een Gang syntes mig saa kort og dog saa langt. »Tre Minutter, tre Minutter, tre Minutter,« gentog min Underbevidsthed monotont. Mine Øjne fulgte den lille Sekundviser.

Der gik et helt Minut, 60 Sekunder, 60 kostbare Sekunder. Saa begyndte min Hjerne pludselig at arbejde igen. Som et

Lyn for det igennem Hovedet paa mig. Du havde Ret. Du handlede rigtigt, da du gik ind i Kampen mod disse Umenesker. Her var jo Beviset, tydeligere kunde jeg da ikke forlange det . . . De vil ikke skyde dig, de gør det ikke, de vil selvfølgelig have mere at vide, bare rolig, der kommer er Chance. De skyder dig ikke, det vilde være dumt af dem.

Men de var jo ogsaa dumme!

»Nah-h,« udbrød Tyskeren. Sekundviseren passerede det andet Minut.

60 Sekunder inden der skulde ske noget. Skulde jeg forsøge noget desperat. Det betød jo ingenting, om jeg blev skudt nogle faa Sekunder før eller senere. Aah jo, lad mig faa dette overstaaet saa hurtigt som muligt . . . Rolig, rolig, de skyder dig ikke, de vil have mere ud af dig, du betyder intet for dem som en død Krop. De skyder dig ikke, femten Sekunder tilbage . . . Jeg var rolig og rettede mine Øjne imod ham. Jeg havde faaet overbevist mig selv om, at de ikke vilde skyde mig, og jeg vilde være blevet meget forbløffet, hvis de havde skudt, og hvis der var blevet Tid til det.

De skød mig ikke.

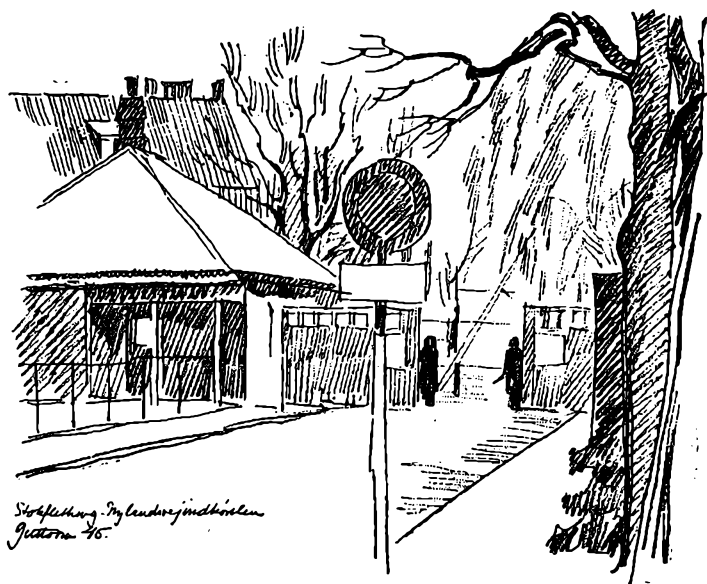
Jeg blev kastet hen paa Sengen. Dansk Politi mødte frem, tilkaldt af Skydningen. Det gjorde ligefrem godt at se en dansk Uniform, skønt det maatte jo være en af Politfolkene fra om Aftenen, der havde angivet os. Jeg begyndte at spekulere paa, hvad jeg skulde gøre, og om jeg i det hele taget kunde gøre noget.

Jeg kunde mærke en varm Blodstrøm langsomt sile ned ad det ene Laar. Underligt, tænkte jeg, det gjorde slet ikke ondt i Benet, da jeg støttede paa det før. Jeg fik pludselig en Idé. Benet, selvfølgelig Benet, det skulde give mig en Chance.

Jeg maatte lade, som om jeg ikke kunde støtte paa det. Hvordan det skulde hjælpe mig, vidste jeg ikke endnu, men en sjette Sans sagde mig, at det vilde give mig en Chance. Jeg nikkede tilfreds med min Plan og rettede min Opmærksomhed mod Begivenhederne i Værelset. — En af Gestapofolkene kom hen til mig og gav mig Ordre til at følge med. Jeg rejste mig op, vaklede og faldt tilbage paa Sengen, rejste mig igen op hoppede paa eet Ben gennem Værelset. Ude paa Trappeafsatsen lod jeg, som om jeg var ved at falde om. En dansk Betjent kom mig til Hjælp og næsten bar mig ned ad Trappen.

»Er der noget, jeg kan gøre for dig, Kammerat?« hviskede han.

»Sig blot, at J. J. er taget!« svarede jeg. J. J. var mit Dæknavn blandt Kammeraterne.

Stofpættung. My landvæðingindhöndum
Guðrönu 76.

Saadan var de

Nede paa Gaden svimlede det rigtigt for mig. Det maatte være Blodtabet. Gestapofolkene puffede mig ind paa Bagsædet i deres Bil. En Mand satte sig ved Sden af mig, og to satte sig foran. Derpaa gik det for fuld Fart gennem de mørklagte og folketomme Gader. Jeg skelede ud af Vinduet. Vi kørte ud mod Frederiksberg. Jeg blev afbrudt i mine Tanker af Gestapomanden, der sad ved Siden af mig.

»Warum hast du es gemacht?« spurgte han.

Jeg saa paa ham . . . som om jeg kunde besvare et saadant Spørgsmaal med en enkelt Sætning. Det, som jeg havde brugt mere end to Aar for at kunne motivere overfor mig selv.

»Warum?« gentog han.

»Für König und Vaterland,« svarede jeg. Han gryntede bare over Svaret, og Tavsheden sænkede sig atter over Passagererne i Bilen. — Ja, det blev du ikke klogere af, tænkte jeg. Du kan jo heller ikke vide, hvad det dækker for mig. Men jeg er dig alligevel Tak skyldig, for du har givet mig Beviset for, at jeg handlede rigtigt.

Vi havde vel kørt i ca. 10 Minutter, da Bilen standsede foran en Port. Chaufføren tudede et Par Gange i Hornet. I Skæret fra Billygterne saa jeg en tysk Vagtpost aabne Porten for os, og med en Snurren gled Bilen igennem og ind paa en Gaardsplads. Den standsede foran en stor, rød Bygning. Gestapofolkene sprang ud og trak mig med — humpende det bedste jeg havde lært. Jeg kom ind i et Lægeværelse. Lidt efter kom der en halvtpaaklædt Mand, han maa have været Hjælpelæge eller noget i den Retning. Sammen med ham fulgte en tysk Politiofficer i Uniform. Lægen saa flygtigt paa Saaret og lagde et Papirsbinding om Benet. Jeg fik

Ordre til at rejse mig. Haandjernene blev taget af, og Gestapofolkene trak sig tilbage.

Politiofficeren gik tæt hen til mig, trak Ladegreb paa sin Revolver og rystede den foran Næsen paa mig, mens han i en truende Tone gjorde mig forstaaelig, at hvis jeg forsøgte at lave Numre, vilde jeg blive skudt. Lægen greb mine Hænder og tvang dem om paa Ryggen. En Gummisnor, til hvis ene Ende der var fæstet en kort Lænke, ca. en halv Meter lang, blev viklet stramt om mine Haandledd.

Ved Hjælp af denne Lænke trak Lægen mig ned ad Gangen og ud paa Gaardspladsen. Politiofficeren fulgte tæt efter mig. Uvist af hvilken Grund fik jeg derefter Ordre til at løbe Gaardspladsen tre Gange rundt.

»Det kan jeg ikke,« sagde jeg.

»Du sollst!« sagde Lægen og ledsagede sine Ord med et Knytnæveslag i Ryggen. Mit Blod kom i Kog. Jeg var lige ved at miste min Selvbeherskelse.

»Jeg vil ikke,« sagde jeg og trak Munden sammen til en Streg, mens Øjnene blev smalle. Sikre Tegn paa, at jeg var ved at blive hidsig og miste Kontrollen over mig selv. I samme Øjeblik suste en Gummipisk, som Lægen havde haft i den ene Haand, ned over det saarede Ben. Slaget ramte Saarene og gav mig nogle voldsomme Smerter i Benet. Men nu var jeg blevet stædig. Jeg rørte mig ikke ud af Stedet.

Jeg var saa optændt af Raseri, at jeg slet ikke lagde Mærke til det næste Slag, som faldt. Jeg kæmpede en haard Kamp for at bevare min Selvbeherskelse. Saarene var sprunget op igen. Jeg kunde mærke Blodet løbe ned ad Benet. Han slog igen. Jeg blev med eet saa underlig slap i Benene. Først sank jeg paa Knæ, saa faldt jeg forover, min højre Skulder tog af

for Stødet. Om jeg besvime eller blot var lige ved at besvime, ved jeg ikke. Men da jeg saa op fra Jorden, kunde jeg kun se Politisoldaten. Han stod omgivet af en rød Taage og blev ved med at aabne og lukke Munden. Han sagde vistnok et eller andet, men jeg kunde ikke høre et Ord. Ganske langsomt og meget langt borte fra naaede hans Stemme mig efterhaanden. Først var den svag, saa blev den kraftigere: »Aufstehen!« skreg han. »Aufstehen!«

Jeg forsøgte forgæves at rejse mig et Par Gange, men hver Gang faldt jeg tilbage igen. Jeg havde mest Lyst til at blive liggende. Ved Lægens Hjælp kom jeg paa Benene tredje Gang og blev nærmest slæbt hen over Gaarden, ind gennem en Dør og ned i en Kælder, hvor jeg blev anbragt paa en Seng i en Celle. Baandet om mine Haandled blev fjernet. Alt mit Tøj blev taget af mig, og Politiofficeren tog mit Ur, som han med en flot Gestus forærede en tysk Soldat. Jeg saa det aldrig siden. Der var ingen Lagener i Sengen. Den eneste Form for Overdyne, som var tiltænkt mig, var et meget lille og tyndt Tæppe. Paa den længste Led naaede det fra Tæerne til op midt paa Maven. Døren blev smækket i, og jeg var alene.

Et Øjeblik laa jeg og stirrede ud i Luften, men saa kom jeg i Tanke om, at det havde jeg i Virkeligheden slet ikke Tid til. Jeg vidste jo ikke, hvornaar de vilde komme for at afhøre mig. Jeg bebrejdede mig selv ikke saa lidt den Nat. Hvorfor havde jeg ikke afgivet en eneste af mine Forbindelser til mine Kammerater. Her laa jeg med alle de vigtigste Kontakter til Arbejdets Videreførelse, og udenfor vidste de nu ikke deres levende Raad. En hel Del af Arbejdet maatte gøres om helt fra Bunden. Nej, det maatte ikke ske. Jeg maatte gøre noget enten for at sende Besked ud om Forbin-

delserne, eller ogsaa maatte jeg selv se at slippe ud. Ja, det forekom mig at være min Pligt at gøre et Forsøg, selv om det skulde komme til at koste dyrt. Jeg *maatte* faa en Chance. Man faar altid en Chance, blot man forstaar at tage den i det rette Øjeblik.

Jeg skævede hen til det tilgitrede Vindue. Her var i hvert Fald ingen Chance. Døren bød heller ikke paa nogen. Det var en af disse moderne Tingester, hvor der kun findes Haandtag paa den udvendige Side. Hvad skulde jeg sige i Forhøret? Hvordan skulde jeg bortforklare Vaabnene? Det var da ogsaa irriterende, at man netop blev taget et saadant Sted, endda lige efter at der var blevet indført Dødsstraf for at være i Besiddelse af Vaaben. Der var ikke meget at bortforklare. Min eneste Redning var et Flugtforsøg. Mit Ben skulde give mig denne Chance, det fejlede jo heldigvis ikke noget. Det var en lille Smule ømt efter Slagene, men ellers kunde jeg ikke mærke nogen Smerte i det. Jeg maatte afvente Begivenhedernes Gang.

Ved 9-Tiden om Morgen blev en Nøgle drejet om i min Dør, og fem Gestapofolk kom ind. Jeg blev ført op i et Lægeværelse i Stueetagen. Der var ikke noget Gitter for Vinduet. De regnede aabenbart med, at jeg var saa daarlig, at jeg ikke vilde være i Stand til at forsøge Flugt.

Jeg lod Øjenene løbe rundt i Værelset. Til højre for mig stod et Skrivebord. En af Tyskerne satte sig ved dette med en Skrivemaskine foran sig, parat til at referere Forhøret. Værelsets eneste Vindue sad lidt til venstre for Skrivebordet. I et Glimt saa jeg, at her havde jeg en Chance, som jeg aldrig vilde faa igen. Nu var det bare et Spørgsmaal om Tidspunktet. Forhøret begyndte ved Hjælp af Tolk. De kendte allerede mit

rigtige Navn. Jeg bad om at faa aabnet et Vindue, da jeg følte mig meget daarlig. De aabnede det. Jeg kunde ikke lade være med at smile for mig selv. Ind imellem Spørgsmaalene spekulerede jeg over, hvornaar jeg skulde forsøge at springe. Fem revolverbevæbnede Gestapofolk i Ryggen var lidt for mange, syntes jeg. De levnede mig ikke ret mange Chancer, men det var min Pligt at gøre et Forsøg i alle Tilfælde. Jeg maatte vente og haabe paa, at der vilde komme en gunstig Lejlighed. Imens skred Forhøret langsomt frem. De lagde et Eksemplar af »Maanen er skjult« foran mig.

»Er det dig, som har trykt denne Bog?«

»Ja!«

»Hvem har skrevet den?«

»John Steinbeck.«

Den tyske Forhørsdommer rettede en fed Pegefinger imod mig, og med et snedigt Udtryk i Ansigtet udbrød han:

»Ach so, Steinbeck. — *Wo ist er?*«

Jeg havde trods Situationens Alvor svært ved at tilbageholde et Smil. Jeg prøvede at forklare, hvem Steinbeck var, og fortalte blandt andet, at han var Amerikaner, hvilket resulterede i et nyt Udbrud fra Geniet.

»Ach, du bist Spion.«

Jeg trak paa Skuldrene og opgav at forklare mere om John Steinbeck. Det vilde aabenbart være haabløst. Men fra dette Øjeblik kunde jeg ikke mere se noget frygtindgydende ved disse Eksemplarer af Menneskeracen. De var virkelig dummere, end de havde Lov til at være. Hvilken Kultur maatte dette udvalgte Folk ikke være i Besiddelse af?

Bare der dog vilde komme en Lejlighed til at springe. Nu var der allerede gaaet to Timer siden jeg betraadte dette Væ-

relse. Jeg var saa nervøs, som jeg aldrig har været før eller senere i mit Liv. Tænk, om jeg ikke var i Stand til at bedømme, hvornaar det rigtige Tidspunkt var der. — Tænk, om det rigtige Tidspunkt allerede havde været der. Alene denne Tanke fik mig til at blegne. Jeg rykkede uroligt paa Stolen og prøvede at se endnu mere daarligt ud.

Spørgsmaal og Svar vekslede. De fik seks Navne paa mine Medarbejdere og seks Adresser paa Lejligheder, som vi havde benyttet til Trykkeri. De skulde blot vide, at alle Kammeraterne, jeg havde nævnt, i dette Øjeblik sad sikkert og uden for Rækkevidde i Sverige, og at Adresserne var Steder, som vi havde maattet rømme af Hensyn til Politiet eller Gestapo.

Efter fire Timers Forhør var vi færdige. Det var gaaet meget fredeligt, naar undtages et Par Lussinger, jeg havde faaet tildelt for min Forklaring med Hensyn til Vaabnenes Fremkomst. Det kan jeg nu ikke fortænke dem i, for den Forklaring, jeg havde givet dem, lød ærlig talt ikke videre troværdig.

Nu, tænkte jeg, nu maa du springe, lige meget, hvad der saa sker!

Gestapofolkene samlede deres Sager sammen, men gjorde ikke Mine til at føre mig ud samtidig. Mon jeg vilde faa Lov til at være alene et Øjeblik? Det saa næsten for godt ud. De havde vel ikke regnet ud, hvad jeg pønsede paa. Hver Muskel i min Krop var spændt til det yderste, og mine Nerver dirrede af undertrykt Spænding.

»Spring nu,« sagde jeg til mig selv, »spring nu,« men en sjette Sans holdt mig tilbage og sagde: »Vent lidt, vent lidt.« Netop som de var ved at gaa ud af Døren, kom en Læge og

to Røde Kors-Soldater ind i Værelset. Selvfølgelig . . . selvfølgelig vilde de ikke lade mig være alene et eneste Øjeblik, før jeg var sikkert anbragt i min Celle. Men Udsigterne var alligevel bedre. Nu havde jeg kun een Revolver i Ryggen, nemlig Lægens.

Jeg ventede nøjagtig saa længe, at jeg vilde faa et tilstrækkeligt Forspring, inden Gestapofolkene kunde naa tilbage, saadan at jeg kunde naa over det Plankeværk, som skilte den tyske Afdeling paa Frederiksberg Hospital fra den danske.

Nu maatte det briste eller bære, tænkte jeg. Lægen og Soldaterne vendte et Øjeblik Ryggen til mig, mens de rodede med nogle Medikamenter, som stod paa et Bord henne ved Døren. Jeg vendte mig om og sprang med et Sæt ud gennem Vinduet. Jeg havnede mellem nogle tyske Sygesoldater, men de blev altfor overraskede til at foretage sig noget i første Øjeblik. De 10—15 Meter, der var til Plankeværket, tilbage-lagde jeg, inden de havde faaet sig samlet sammen til Forfølgelse. Jeg væltede mig paa Maven over og løb gennem den danske Afdeling ud til Laagen ved Fasanvej nærmest Godthaabsvej. Den var laast! Jeg maatte forcere Gittermuren. Kræfterne begyndte at svigte. Tre Gange forsøgte jeg at trække mig op over Muren, inden det lykkedes. Jeg kunde høre mine Forfølgere — 8, 9, 10 Sygesoldater — komme nærmere og nærmere. Jeg sprang ned i Rosenbedet paa den anden Side, skrævede over et lille Rækværk og løb videre hen ad Gaden, drejede ned ad første Sidegade paa venstre Haand, saa til højre, og saa til venstre igen, op i tredje Opgang paa venstre Haand i denne Gade. Paa fjerde Sal stod en Dør aaben. Jeg gik ind og lukkede den efter mig. I Lejligheden løb jeg paa en Kvinde, som udstødte et Skrig ved

Synet af mig. Det kan jeg ikke bebrejde hende. Jeg har sikkert ikke lignet en Mand, der havde de pæneste Hensigter. Jeg forklarede hende kort og ligeud den Situation, jeg befandt mig i, men hun blev rædselsslagen ved Tanken om at skulle huse mig blot eet Minut længere.

Jeg havde ikke Tid til at diskutere med hende, og uden at spørge om Forlov gik jeg ud i Køkkenet og forsvandt ned ad Køkkentrappen. Gennem Kælderen naaede jeg en anden Køkkentrappe i den fjerneste Ende af Huset. I Stueetagen bankede jeg paa en Dør, paa hvilken der sad et Skilt, som meddelte, at det var Indgangen til et Mejeri. Døren blev aabnet af en ældre Dame. Jeg fortalte, at jeg led af daarligt Hjerte og netop havde faaet et Anfald, om jeg maatte have Lov til at sidde inde i Bagbutikken lidt.

»Jo, det maatte jeg da gerne.«

»Jeg kunde vel ikke faa lidt Mælk at drikke?« Jeg havde ikke faaet hverken vaadt eller tørt siden den foregaaende Dag Klokken 12.

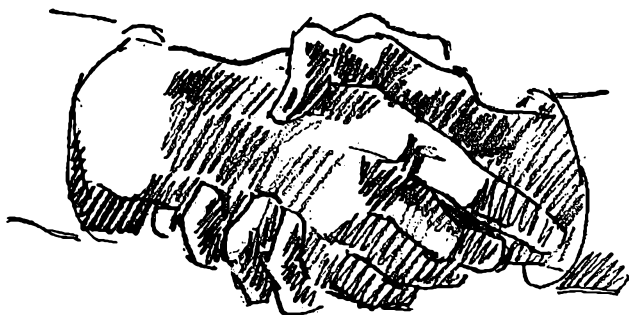
»Hjælper det for daarligt Hjerte?« spurgte hun. Jeg nikkede bekræftende.

Derefter bad jeg om Lov til at laane Telefonen. Hun nikkede. Jeg greb Tragten og drejede Nora. Det varede en Evighed, syntes jeg, inden Telefondamen svarede. »3798,« sagde jeg. »Hallo! Træffer jeg Erik? — Er det Erik? — Det er mig — J. J. — Jeg har ikke Tid til at forklare noget, men kan du hente mig i en Bil saa hurtigt som muligt?« Jeg gav ham Adressen og lagde Røret. Jeg vendte mig om. Den ældre Dame stod og stirrede paa Stolen, som jeg havde siddet paa. Jeg fulgte Retningen af hendes Blik. En stor Blodplet paa Stolesædet forklarede mig Aarsagen. Det kunde vist ikke

nytte, at jeg prøvede at forklare hende, at det var Hjerteblod. Den gik hun vist ikke med paa.

»Maa jeg blive her, til min Kammerat kommer for at hente mig,« spurgte jeg.

Hun nikkede. Ti Minutter senere gled en Bil langs For-
tovskanten. Døren blev aabnet, jeg sprang op paa Trin-
brættet og ind i Bilen. Chaufføren traadte paa Speaderen, og
i Løbet af et Øjeblik var vi udenfor Farezonen.

— og derfor lever vi

Jeg trykkede min Kammerat, stud theol. Erik Bunch-Christensen i Haanden. »Saa skulde det ikke være denne Gang,« sagde jeg. Samme Eftermiddag lettede jeg min Samvittighed ved at afgive alle mine Kontakter til den samlede Redaktion. Resten overlod jeg til Erik.

Ham vil jeg aldrig glemme. Saa helstøbt et Menneske træffer man sjældent, saa afrundet i sin aandelige Indstilling til Livet og dets Problemer og samtidig i Besiddelse af en ubetvingelig Vilje til ogsaa i Handling at efterleve denne. Lidet tænkte jeg dengang paa, at han knap 6 Maaneder senere skulde falde som Offer for de tyske Kugler. Han kunde have reddet sig ved at følge med uden Vrøvl, men paa sig havde han forskellige vigtige Papirer og Adresser, som han for enhver Pris vilde unddrage Gestapo, og det Ansvar, han følte over for sine Kammerater, og de Idéer, som han kæmpede for, betød mere for ham end hans eget Liv. Fuldt vidende om den Risiko, han løb, forsøgte han at flygte fra Gestapo, og trods en Kugle gennem Brystet og en anden gennem Maven lykkedes det ham at komme nøjagtig saa langt væk, at han fik Papirerne af Vejen, inden Gestapo fandt ham igen. »Jeg har ikke fortrudt,« var nogle af hans sidste Ord. 6 Dage senere afgik han ved Døden, ukuet og sine Idealer tro til det sidste.

Mange var de Kammerater, som senere gik Døden i Møde med oprejst Pande og ranke Rygge. Det er dem, vi i Dag skylder vor Frihed og Selvstændighed. For dem alle gjaldt det, at de ikke blot kæmpede for at faa Tyskerne kastet ud af Danmark, men ogsaa for, at de Idealer, de troede paa og kæmpede for, skulde komme til at præge Fremtidens Danmark.

For dem vilde Krigens Afslutning blot have betydet en

Station nærmere Maalet: et sundt, levedygtigt Samfund, hvor det enkelte Individ saavel som Samfundets Ledelse lever et bevidst Liv i Forhold til Problemerne, med en ærlig og oprigtig Vilje til at efterleve disse. Det maa være Ungdommens Pligt at føre deres Kamp for dette Fremtidens Danmark videre; thi hvis vi ikke havde haft disse Kammerater, som uselvsk kastede sig ind i Kampen, vilde Betegnelsen »Folk« have været et ret problematisk Begreb for alle Danske i Dag.

Husk dem, siger jeg.

Husk dem, naar du staar op om Morgenens. Husk dem, naar du gaar i Seng om Aftenen.

Glem hellere Folk, hvis Mening og Overbevisning kun bunder i Ord, Folk, som, da Krigen var slut og det ikke længere var farligt at forfægte sin Tro og Overbevisning, »modigt« stod frem og forkyndte deres Syn paa dette eller hint Problem, uden at vide, hvad de snakkede om — for den Slags Folk kan nemlig kun snakke. Den Slags Folk *skal* glemmes!

Men vore faldne Kammerater vil vi ikke glemme. Dem vil vi huske. De døde, for at vi kunde leve. De reddede Idéerne fra den Undergang, der truede dem, og gav os endnu en Chance til at bekræfte vor Eksistensberettigelse som »et Folk«. — Hvis et Folk vil leve, maa nogen kunne dø.

De kunde dø — og derfor lever vi.